

PREMIA BOHEMICA

Stefan Michael Newerkla

Stefan Michael Newerkla

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Newerkla, Stefan, 1972-
 Stefan Michael Newerkla / autoři textů Stefan Michael Newerkla,
 Pavel Kosek a Tomáš Kubiček. -- Brno : Moravská zemská
 knihovna, 2023. -- 96 stran. -- (Premia Bohemica)
 Chronologický přehled. -- Obsahuje bibliografii, bibliografické
 odkazy a rejstřík

ISBN 978-80-7051-340-8 (brožováno)

* 06.05 * [80(=16)+908(4)]-051 * [80(=162.3)+908(437.3)]-051

* 80(=16)+908(4) * 80(=162.3)+908(437.3) * 80(=162.3)

* 821.162.3 * (436) * (048.8) * (082) * 012

– Newerkla, Stefan, 1972-

– Premia Bohemica (ocenění)

– slavisté -- Rakousko -- 20.-21. století

– bohemisté -- Rakousko -- 20.-21. století

– slavistika -- Rakousko

– bohemistika -- Rakousko

– česká filologie

– česká literatura

– studie

– sborníky

– personální bibliografie

80 - Filologie [11]

© Moravská zemská knihovna v Brně, 2023

Fotografie © Stefan Michael Newerkla, 2023

ISBN 978-80-7051-340-8

Premia Bohemica

**Moravská zemská knihovna v Brně na základě po-
 věření ministra kultury České republiky uděluje od
 roku 2017 cenu Premia Bohemica. Cena je určena
 zahraničnímu bohemistovi nebo překladateli, který
 se ve své zemi zasloužil ve výrazné míře o propagaci
 české literatury.**

Do roku 2001 cenu udělovala Nadace Český literární
 fond, v letech 2002–2011 Obec spisovatelů (za pod-
 pory NČLF), s jejíž podporou ji nyní uděluje Moravská
 zemská knihovna v Brně.

O udělení ceny rozhoduje komise složená z před-
 ních literárních vědců z univerzitních i akademických
 pracovišť v České republice a z dřívějších laureátů ceny.
 V minulosti cenu získali například Susanna Roth (1993),
 Oleg Malevič (1998), Christa Rothmeier (1999), Rei-
 ner Kunze (2004), István Vörös (2005), Edgar de Bruin
 (2008), Urs Heftrich (2017), Robert Burton Pynsent
 (2018), Annalisa Cosentino (2019), Xavier Galmiche
 (2020), Dorota Dobrew (2021) a naposledy Alessan-
 dro Catalano (2022).

V roce 2023 se laureátem ceny Premia Bohemica
 stal překladatel Stefan Michael Newerkla.

Obnovením udílení ceny Premia Bohemica vyjad-
 řuje Ministerstvo kultury úctu k práci zahraničních
 bohemistů a překladatelů, kteří prostřednictvím české

literatury pomáhají šířit povědomí o české kultuře a společnosti, a upevňují tak pozici České republiky ve světě.

Stefan Michael Newerkla (*1972)

Zaměstnání

- od r. 1997 výuka na Vídeňské univerzitě, zejména na slavistice
- od r. 2004 profesor pro jazykovědu západoslovan-
ských jazyků Vídeňské univerzity
- od r. 2018 vedoucí Institutu slavistiky Vídeňské
university (též 2005–2008)

Vzdělání

- 1991 letní škola českého jazyka, literatury
a kultury Karlovy univerzity
- 1992–1996 studium slavistiky, anglistiky a ameri-
kanistiky na Vídeňské univerzitě
- 1998 disertace o diglosii v školství českých
zemí na příkladu západočeského města
Plzeň v letech 1740–1918
- 2003 habilitace o jazykových kontaktech mezi
češtinou, slovenštinou a němčinou

Členství v oborových radách a vědeckých společnostech

- 2009–2016 člen Senátu Vídeňské univerzity
- od r. 2009 místopředseda Stálé konference rakous-
kých a českých historiků ke společ-
nému kulturnímu dědictví MZV ČR
a rakouského BMEIA

- 2010–2016 předseda celouniverzitní kurikulární komise Vídeňské univerzity
- od r. 2010 externí člen Akademického sněmu AV ČR
- od r. 2012 externí člen Vědecké rady AV ČR
- 2014–2018 korespondenční člen Rakouské akademie věd (k. M. I. ÖAW)
- od r. 2018 řádný člen Rakouské akademie věd (w. M. ÖAW)
- od r. 2022 člen Akademické rady Rakouské akademie věd

Ocenění

- 2017 Čestná oborová medaile Josef Dobrovského za zásluhy ve filologických a filosofických vědách AV ČR
- 2023 Cena Premia Bohemica

Profesor Newerkla garantuje na Vídeňské univerzitě výuku západoslovanské jazykovědy, v popředí jeho vědecké práce stojí kontaktná a historická sociolingvistika. Je autorem řady monografií a více než 140 vědeckých článků, spolupracoval mimo jiné na učebnicích češtiny, vede několik vědeckých grantů.

Laudatio pro Stefana Michaela Newerklu

Máme-li se pokusit stručně vystihnout přínos Stefana M. Newerkly pro češtinu, český jazyk, českou literaturu, potažmo českou kulturu, můžeme k tomu použít jeho příjmení. Když popustíme uzdu bohemistické imaginaci, můžeme v něm spatřit jasnou českou stopu: výchozí českou podobou je znění *Nevrkla*. Pravděpodobnost českého původu jeho příjmení potvrzují údaje z databáze frekvence příjmení <https://www.kdejsme.cz/>, podle které je příjmení *Nevrkla* nejfrekventovanější v následujících obcích s rozšířenou působností: Jihlava, Znojmo, Moravské Budějovice, Brno a Dačice. Kdo je znalý geografie, ihned odhalí, že se většina uvedených měst nalézá v blízkosti hranice s laureátovými rodnými Dolními Rakousy. Interpretace původního významu tohoto příjmení není bezesporná. Podle D. Moldanové je české příjmení *Nevrkla* odvozeno od adjektiva *nevrlý*, tzn. předpokládá původní význam „ten, který nemá zrovna dobrou náladu“. Kdo Stefana poznal, ví, že nic není vzdálenější jeho optimistické a přátelské povaze než nevrlost. Proto se v tomto případě jeví jako více pravděpodobná interpretace, kterou přináší Ž. Dvořáková, a to, že příjmení *Nevrkla* souvisí s adjektivem *vrklivý*, mající význam „vrčivý“. Kdybychom přijali druhou interpretaci, pak by bylo možno motivaci vzniku pojmenování interpretovat podle významu „ten, kdo nevrčí, tj. ten, kdo není svárlivý“ (laskavý čtenář jistě

promine, že zde zcela nevědecky rozhodujeme o pravděpodobnosti motivace pojmenování na základě vlastností jednoho z nositelů daného jména). Německou podobu jména *Newerkla* pak můžeme analyzovat pomocí aparátu kontaktové lingvistiky. Při procesu transferu jazykového materiálu (*matter replication*) z jazyka modelového (zde češtiny) do jazyka replikujícího (zde němčiny) dochází zpravidla k adaptaci (v tomto případě – řečeno poněkud laicky – k „poněmčení“): němčina nemajíc slabikotvorné /r/ a používajíc pro grafický záznam fonému /v/ grafém <w>, upravila podobu *Nevrkla* na *Newerkla*. Kdybychom věřili na předurčení řízené mimosmyslovými silami, museli bychom říct, že někdo, kdo se narodí v Dolním Rakousku s příjmením *Newerkla*, musí mít ve hvězdách napsánu kariéru bohemisty. Kdybychom se pokusili na věc podívat psychologicky, mohli bychom spekulovat, že je-li nositel takového jména nadán tak mimořádným jazykovým talentem jako Stefan, který skvěle ovládá češtinu, slovenštinu, polštinu, ruštinu, maďarštinu, angličtinu či latinu, musí být od malička znepokojován otázkou, odkud se jeho příjmení vzalo. A kladení takových otázek je životním osudem badatele zájímajícího se o historický vývoj česko-německého jazykového kontaktu.

Odkloňme nyní naši pozornost od jazykovědných spekulací k faktům. Stefan Michael Newerkla se narodil v roce 1972 v dolnorakouském městě Rohy (*Horn*) v blízkosti českých hranic. Již během gymnaziálních

studií se v něm probudil zájem o slavistiku, neboť studoval na gymnáziu ve Světlé (*Zwettl*), kde se mu dostalo širokého vzdělání ve světových jazycích, včetně ruštiny, na jejíž výuku bylo gymnázium ve Světlé zaměřeno. Ještě před svou imatrikulací na vídeňské univerzitě se stal v roce 1991 frekventantem letní školy českého jazyka na Karlově univerzitě v Praze. V letech 1992–1996 absolvoval vysokoškolské studium vídeňské slavistiky (a také anglistiky a amerikanistiky). Tady bychom měli poznamenat pro českou jazykovědnou a literárněvědnou bohemistiku důležitý fakt, že to bylo na vídeňské slavistice, kde byla katedra českého jazyka založena už roku 1775, tj. o celých osmnáct let dříve než na univerzitě pražské. Jeho diplomová práce *Tschechischlehrbücher auf dem Gebiet des heutigen Österreich seit der Thronbesteigung Maria Theresias (1740) bis zum Ende der Vormärzzeit (1848)* předznamenala budoucí zájem o dějiny češtiny, včetně její výuky, a česko-německý jazykový kontakt. Toto zaměření prohloubil a v roce 1998 na téže univerzitě získal na základě úspěšné obhajoby práce *Intendierte und tatsächliche Sprachwirklichkeit in Böhmen. Diglossie im Schulwesen der tschechischsprachigen Länder der Habsburgermonarchie 1740–1918 am Beispiel der westböhmischen Region Pilsen (Pilsen)* doktorský titul pro oblast bohemistiky a školské pedagogiky. S praktickou výukou češtiny pak získal zkušenosti během učitelské praxe na střední průmyslové škole v Holabrunu

(Hollabrunn). Po ukončení učitelské praxe se však definitivně rozhodl pro akademickou kariéru na vídeňské univerzitě: nejprve jako badatel v projektu a tutor, poté jako odborný asistent, a nakonec od roku 2004 jako profesor pro západoslovanské jazyky (těsně předtím se habilitoval prací *Sprachkontakte Tschechisch – Deutsch – Slovakisch. Deutsche Lehnwörter im Tschechischen und Slovakischen: historische Entwicklung, Beleglage, bisherige und neue Deutungen*). Profesorem byl Stefan Newerkla jmenován v roce, kdy dosáhl 32 let, čímž se stal jedním z nejmladších profesorů jazykovědné slavistiky na světě. Od té doby zastával nejen na mateřské univerzitě řadu důležitých akademických funkcí od vedoucího ústavu po člena akademického senátu. Mimo svou alma mater byl však aktivní i v dalších akademických pozicích: za mnohé jmenujme prestižní členství v Rakouské akademii věd – nejprve jako člen-korespondent, později jako řádný člen.

Rozený učitel Stefan Newerkla dělí v pedagogické činnosti svůj zájem mezi tři klíčové západoslovanské jazyky: češtinu, slovenštinu a polštinu. Těžiště jeho výuky ovšem spočívá v česko-slovenském jazykovém areálu (jak z hlediska historického vývoje, tak současného stavu). Svou soustavnou pedagogickou činností na vídeňské slavistice, která tradičně patří k největším slavistickým ústavům mimo slovanské země, se podílí na vzdělávání rakouských slavistů se zaměřením na bohemistiku. Z této souvislosti bychom si měli

uvědomit důležitost jeho působení: v současné době zaznamenávají všechny vysokoškolské obory zaměřené na moderní jazyky krizi v klesajícím počtu uchazečů o studium. S výjimkou angličtiny a mateřských jazyků čelí filologické programy situaci, ve které musí obhajovat svou existenci. Čeština jako jazyk evropského národa střední velikosti je v nevýhodné situaci, protože se ocitá ve stínu jazyků větších slovanských národů (polštiny a ruštiny, v poslední době také ukrajinštiny). Zahraniční bohemistika (v neslovanských zemích) tak má ve Stefanu Newerklovi velkou oporu – mj. i proto, že systematicky vytváří podmínky pro působení odborných asistentů a lektorů zaměřujících se na český jazyk. Kromě toho také vzorně plní roli hostitele mnoha českých jazykovědných a literárněvědných bohemistů přijíždějících do Vídně na krátkodobé i dlouhodobé badatelské nebo výukové pobyty.

Svou bohemistickou službu neomezuje Stefan Newerkla jen na rodné Rakousko. S velkou obětavostí se účastní chodu rozličných rad, grémií či komisí českých akademických institucí, jako jsou Vědecká rada AV ČR, Akademický sněm AV ČR, Vědecká rada FF MU v Brně, řídicí grémium bilaterálního česko-rakouského programu pro podporu spolupráce ve vzdělávání a vědě AKTION, Stálá konference rakouských a českých historiků ke společnému kulturnímu dědictví Ministerstva zahraničních věcí a rakouského Ministerstva pro evropské a mezinárodní záležitosti atd. Při těchto

velkých úkolech však neutuchá jeho intenzivní zájem o rozvoj české bohemistiky – v České republice se účastní habilitačních a jmenovacích řízení, je členem redakčních rad českých vědeckých časopisů, recenzentem studií vědeckých časopisů, a také posuzovatelem žádostí o vědecké projekty.

Stefan Newerkla se však zasloužil o bohemistiku nikoli jako funkcionář, ale především jako badatel, který zpracoval témata zpracovaná dosud málo, nebo vůbec. Na tomto místě nelze uvést vše, co Stefan Newerkla vykonal, a tak se zaměříme jen na základní přehled a vyzdvižení toho nejvýznamnějšího. Z hlediska formálního lze konstatovat, že je autorem více než 100 odborných studií, několika knižních monografií a učebních textů, řešitelem velkých národních i mezinárodních projektů, vydavatelem odborných knih a spolueditorem tradičního slavistického periodika *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. Pokud jde o oblast zkoumání, v centru jeho zájmu jsou dějiny (nejen) češtiny. K jazyku přistupuje jako k fenoménu komunikace a sebeidentifikace konkrétního jazykového společenství (mohli bychom tedy jeho přístup klasifikovat jako historickou sociolingvistiku). Češtinu přitom zasazuje do kontextu střeoevropských jazyků (což je oblast areálové lingvistiky). Klíčovým objektem jeho výzkumu jsou jazykové změny, které jsou vyvolány (nejen) česko-německým jazykovým kontaktem (a tím náleží do oblasti kontaktní lingvistiky). Všemi jmenovanými lingvistickými přístupy

oplývá jeho opus magnum *Sprachkontakte Deutsch – Tschechisch – Slowakisch. Wörterbuch der deutschen Lehnwörter im Tschechischen und Slowakischen: historische Entwicklung, Beleglage, bisherige und neue Deutungen* (2004¹, 2011²). Tato rozsáhlá publikace je prvním dílem, které v úplnosti představuje vliv němčiny na češtinu (a také slovenštinu) během historického vývoje. Shrnuje dosavadní bádání, která byla dlouhá období formována česko-německým (nejen) jazykovým konfliktem. Donedávna česká historická jazykověda oscilovala v otázce vlivu němčiny na češtinu mezi krajními póly: někteří se domnívali, že vliv němčiny na češtinu byl enormní ve všech jazykových plánech, jiní, že byl omezen jen na oblast slovní zásoby. Netřeba zdůrazňovat, že se za těmito hodnoceními ukrývala politická, nebo spíše ideologická hodnotová kritéria. Stefan Newerkla se oprostil od ideologického balastu a s vědeckou akribií zpracoval toto téma do syntetizující úplnosti. I když se primárně zaměřil na přejaté lexémy (slova), reflektoval vývoj všech jazykových plánů češtiny a diskutoval pravděpodobnost či míru německého vlivu na češtinu. Vzhledem k tomu, že knihu koncipoval důsledně historicky, začal obdobím bezprostředně předcházejícím počátkům češtiny a také němčiny, tzn. vlivům germánským, západogermánským a gótským na praslovanštinu. Poté rozdělil vývoj češtiny do jednotlivých fází a v nich přinesl doklady konkrétních slov (lexémů), která byla nebo mohla být přejata z němčiny

nebo německých dialektů. Ve svém díle prezentoval 3500 hesel, pro která zpracoval 15 000 slov: čtenář se tak může dočíst, kdy a ze kterého německého dialektu (popř. germánštiny či góštiny) byl daný lexém přejat, jaký byl jeho význam, jaké pro něj existují paralely v ostatních slovanských jazycích, případně jaké jsou jeho české nářeční varianty. Jeho kniha také velmi hezky ukazuje mnohdy spletitou cestu slov, neboť řada přejímek z němčiny představují lexémy, které do němčiny pronikly z jiných jazyků (hlavně francouzštiny a latiny). V knize tak defilují známé i méně známé přejímky, jako jsou *mančaft, obrst, rajc, oktrojovat, sekýrovat, utrejch, sulc*. Kdyby Stefan Newerkla už nic jiného nenapsal, stačila by tato kniha pro to, aby se stal klasikem české jazykovědné bohemistiky. Nicméně to by bylo v rozporu s jeho činorodou vědeckou povahou. A tak se věnoval a věnuje rozličným otázkám historické jazykovědné bohemistiky také v dalších pracích – zejména vybraným otázkám vývoje češtiny v barokním období a období národního obrození. Jeho klíčovými tématy jsou starší gramatiky češtiny, vídeňský přínos českému národnímu obrození nebo mnohojazyčnost habsburské monarchie, zejména výuka češtiny a vliv češtiny na rakouskou němčinu. Vzhledem k tomu, že je Stefan na vrcholu odborných sil a v nejlepších akademických letech, můžeme se těšit, kolik dobrého pro český jazyk, literaturu a kulturu v zahraničí i u nás ještě vykoná.

prof. Mgr. Pavel Kosek, Ph.D.

Česká literatura a její nenahraditelná role v kontextu širšího pojetí české filologie jako základu zahraniční bohemistiky

Stefan Michael Newerkla

... znát génia, osobitost našeho národa

Bylo to 7. října 1775, tedy téměř před 250 lety, kdy byl podle ustanovujícího dekretu jmenován velehradský rodák Josef Valentin Zlobický (1743–1810) „skutečným učitelem českého jazyka na vídeňské univerzitě“, a tím rovněž světově prvním univerzitním profesorem pro češtinu.¹ Shodou okolností je tento říjnový den nejen dnem mých narozenin, nýbrž i tento můj dávný předchůdce na vídeňské bohemistice by si cenu Premia Bohemica za svou angažovanost pro českou literaturu zasloužil rozhodně více než já. V té době však tato cena pochopitelně ještě neexistovala, a navíc Vídeň ještě nebyla považována za město v zahraničí.

Proč ale v tomto kontextu zmiňuji právě roli Zlobického? Cestu ke svému jmenování Zlobickému bezpochyby otevřel jeho *Entwurf. Zum slavischen Sprach- und Litteratur Institute, für die k. k. Wiener*

1 REICHEL, Walter. Josef Valentin Zlobický – první profesor českého jazyka a literatury: život, působení a zásluhy na pozadí osvícenství. In: VINTR, Josef a Jana PLESKALOVÁ, eds. *Vídeňský podíl na počátcích českého národního obrození: J. V. Zlobický (1743–1810) a současníci: život, dílo, korespondence*. Praha: Academia, 2004, s. 30.

Universität..., tj. první návrh studia slovanských jazyků a literatur na základě češtiny, pro něž měl být na c. k. Vídeňské univerzitě zřízen tzv. Slovanský institut.² V tomto textu stanovil pětíměsíční výcvik, v němž odmítl „suchopárnou jazykovou výuku“, neboť usiloval prostřednictvím literárních cvičení o přiblížení jazykové výuky životní praxi.³ A tak do učebního plánu kursů zahrnul nejen úvod o užítku češtiny pro státní úředníky v civilních i vojenských službách, v dějepisectví, zeměpisu, obchodu a mnohých dalších vědách ve styku se slovanskými zeměmi, dále přehled o gramatice češtiny a slovanské knihovědě, ale také cvičení ze slovanské literatury a překlady geografických a historických textů týkajících se Čech, Moravy a Polska z češtiny do němčiny. Poslední dva měsíce pětíměsíčního kursu byly určeny právě klasickým textům českých spisovatelů. Zlobický chtěl přitom své studenty zaujmout výňatky v českém jazyce, „které jsou vhodné buď z hlediska historického či morálního, obsahují pouze užitečné a potřebné věci, a obzvláště učí znát génia, osobitost

2 VINTR, Josef. Josef Valentin Zlobický – zapomenutý český vlastenec z osvětské Vídně. In: VINTR, Josef a Jana PLESKALOVÁ, eds. *Vídeňský podíl na počátcích českého národního obrození: J. V. Zlobický (1743–1810) a současníci: život, dílo, korespondence*. Praha: Academia, 2004, s. 16; NEWERKLA, Stefan Michael. Josef Valentin Zlobický (1743–1810) – vídeňský obrozenec a osvícenec. In: HLADKÁ, Zdeňka a Petr KARLÍK, eds. *Čeština – univerzálie a speciifika 5*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004, s. 451.

3 REICHEL, Walter. Josef Valentin Zlobický, s. 29.

našeho národa.“⁴ Tímto způsobem měly být kromě jazyka zprostředkovány také znalosti literatury, aby se posluchači „připravili pro státní službu ve slovanských zemích, jejich kancelářích a úřadech“.⁵

Zlobický tedy od počátku prosazoval komplexní pojetí české filologie, tj. jazykové výuky češtiny, která pro něho nebyla myslitelná bez odpovídající výuky české literatury a kultury a bez jejího zasazení do širšího slovanského a evropského kontextu. Pro něj byla literatura v širokém slova smyslu, tedy národní písemnictví, konstitutivním faktorem osobitosti a svébytnosti českého národa. Jejich znalost v celé šíři nevyžadoval jen od svých studentů, ale zejména od přednášejícího: výukou by neměl být pověřen „pouhý učitel jazyků“, nýbrž někdo, kdo je zběhlý i v jiných jazycích a disponuje základními znalostmi v oboru literatury a historie, numismatiky a diplomatiky, genealogie a heraldiky, zeměpisu, zemského zákonodárství a institucí.⁶

4 VINTR, Josef. Josef Valentin Zlobický, s. 15; REICHEL, Walter. Josef Valentin Zlobický, s. 29; NEWERKLA, Stefan Michael. 235 Jahre Bohemistik an der Universität Wien (in Erinnerung an den 200. Todestag von Josef Valentin Zlobický). In: NEWERKLA, Stefan Michael, Hana SODEYFI a Jana VILLNOW-KOMÁRKOVÁ, eds. *Miscellanea Vindobonensia Bohemica: in Erinnerung an den 200. Todestag von Josef Valentin Zlobický*. Wien: Holzhausen, 2012, s. 19. (Bohemoslavica abscondita, 1)

5 REICHEL, Walter. Josef Valentin Zlobický, s. 29.

6 REICHEL, Walter. Josef Valentin Zlobický, s. 29; REICHEL, Walter. Návrh Slovanského ústavu – Entwurf eines Slawischen Instituts. In: VINTR, Josef a Jana PLESKALOVÁ, eds. *Vídeňský podíl na počátcích českého národního obrození: J. V. Zlobický (1743–1810) a současníci: život, dílo, korespondence*. Praha: Academia, 2004, s. 242.

Tato koncepce komplexní bohemistiky se ve Vídni pěstovala po staletí. A zastával se jí také můj předchůdce Josef VINTR, narozený roku 1938 v Senetářově, který si zaslouží významný podíl na udělené ceně, stejně jako ostatní kolegové, kteří mě školili, mj. nositelka ceny v roce 1999, bohemistka a překladatelka Christa Rothmeier a učitelka praktického jazyka Hana Sodeyfi, která do svých jazykových a překladatelských cvičení vždy zařazovala i úryvky z nejnovější literatury. Profesor bohemistiky a sorabistiky Josef VINTR nás studenty tehdy seznámil nejen se synchronní a diachronní jazykovědou češtiny, ale spolu s Pavlem Winczerem (1935–2014) také s českou literaturou od jejích počátků až po současnost. Profesor VINTR v nás probudil zvláštní lásku ke starší literatuře, jejíž význam nám jako znalec starší češtiny dokázal působivě demonstrovat.⁷

Podkoní a žák nebo nezbytná chvála starší literatury

V devadesátých letech minulého století bylo v duchu doby na žádost vedení fakulty rozhodnuto rozdělit profesury na vídeňské slavistice mezi lingvistiku

7 NEWERKLA, Stefan Michael. Prof. em. Dr. Josef VINTR zum 80. Geburtstag. *Bulletin der deutschen Slavistik*. 2018, roč. 24, s. 66–68; NEWERKLA, Stefan Michael. Josef VINTR sexagenarius. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 1998, sv. 44, s. 187–192.

a literární a kulturní vědu. Takže zatímco Pavol Winczer byl od roku 1992 profesorem západoslovanských literatur a kultur, já jsem byl v roce 2004 po odchodu Josefa VINTRA do důchodu jmenován profesorem západoslovanské jazykovědy. Od té doby je většina mých vědeckých publikací a univerzitní výuky přirozeně lingvistická, nicméně vždy, když je to možné, začleňuji do své výuky i sémiotické analýzy, a v případě potřeby vedu také diplomové a disertační práce v oblasti literatury a kulturologie.⁸ Je také méně známo, že jsem svou akademickou kariéru vlastně zahájil publikací z oblasti staročeské literatury.⁹

Ve své tehdejší stati o žánrovém zařazení staročeské satiry z konce 14. století *Podkoní a žák* jsem souhrnně konstatoval, že všechny různé aluze a prolínání jednotlivých stylových rovin ukazují, jak neznámý autor syntetizuje určující prvky literatury konce 13. a následujícího 14. století (*Alexandreis*, *Legenda o svaté Kateřině*, *Mastičkář*, satiry *Hradeckého rukopisu* a *Smilovy školy*) do parodie sporu. V tematické rovině tohoto účinku dosahuje nicotností důvodu sporu z hlediska

8 Z oblasti bohemistiky stojí za zmínku například FAERBER, Gerda. *Der tschechische Emil: zur Rezeption der Kinderromane Erich Kästners in Tschechien und ihre Übersetzungen*. Diplomová práce. Vídeň: Univerzita Vídeň, 2012; HOLZSCHUSTER, Marta. *Irrationalität im Werk von Arnošt Lustig: Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*. Disertace. Vídeň: Univerzita Vídeň, 2010.

9 NEWERKLA, Stefan Michael. Die Genrezuordnung der alttschechischen Satire *Podkoní a žák*. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 1996, sv. 42, s. 217–222.

středověkého hodnotového systému, nízkým původem protagonistů a dvojí inverzí scholastické metody disputace. Na stylistické rovině básnických a jazykových prostředků tento účinek vyvolává kontrastem exkluzivního stylu feudální epiky s prvky nízkého stylu a prozaizací verše, přičemž využívá eufonické jazykové prostředky k posílení karikující kousavosti. Parodická satira tak čerpá svou sílu z napětí mezi upadající epickou tradicí vznešeného stylu, dramatickým dialogem protivníků, vagantskou poezií a vzkvétající prozaizací části tehdejší literatury. Ve prospěch tohoto hodnocení hovoří i autorova zjevná společenská lhostejnost a nestranná objektivita, stejně jako parodická pseudomoralka v závěru díla. Právě tato originalita v ideovém zaměření a pojetí vysvětluje nejen zvláštní význam básně *Podkoní a žák* pro českou literaturu konce 14. století, ale i pro evropskou literaturu středověku.¹⁰

Proč mi to stojí za zmínku? Na jedné straně je to právě studium starší literatury, které jasně ukazuje, že zužování oboru na minimálně dvě subdisciplíny (jednak jazykovědu, jednak literární a kulturní vědu) je poněkud kontraproduktivní. V této oblasti bohemistiky jsou jazykovědný a literárněvědný výzkum stejně konstitutivní, a proto se ve společných teoretických a vědeckých přístupech nacházejí různé vnitrooborové či mezioborové styčné body, které lze využít pro

10 NEWERKLA, Stefan Michael. Die Genrezuordnung, s. 221–222.

spolupráci mezi literárními vědci a lingvisty (například ve smyslu kulturní filologie).¹¹

Na druhé straně mají právě starší a nejstarší literatura důležitou funkci pro pochopení souvislostí a kontinuity slovesné kultury. Musíme samozřejmě dbát na to, abychom ji neproměnili v pouhý archiv, popřípadě v jakési zátiší, chránící zasvěceného badatele před náporu odcizeného moderního světa. Stará literatura se nazývá starou jen proto, že vznikla v dávných obdobích a možná v jazyce nám dnes trochu vzdálenějším (přičemž ona vzdálenost jazyka je právě v češtině do dnes lehčeji překonatelná než třeba v němčině nebo angličtině). Témata staré literatury však jsou – nehledě na bezesporu důležitý dobový kontext – stále aktuální. Záleží jen na nás, jaký vztah k ní zaujmeme a jak tyto texty aktualizujeme v co možná nejširším kontextu.¹²

Nic jiného nedělal ani oblíbený bohemista, jazykovědec a literární historik Alexandr Stich (1934–2003), když ve své skvělé lingvoliterární studii *Od Karla Havlíčka k Františku Halasovi* předvedl na dílech několika

11 KNUCHEL, Daniel, Vera THOMANN, Christoph HOTTIGER, Salomé MEIER, Larissa SCHÜLLER a Thomas TRAUPMANN. Germanistik als Sprach- und Literaturwissenschaft: Plädoyer für eine Kulturphilologie. *Germanistik in der Schweiz (GiS)*. 2021, sv. 18, s. 97–107.

12 NEWERKLA, Stefan Michael. [Otázka pro... starší literatura? Question for... Old Literature?]. *Slovo a smysl: časopis pro mezioborová bohemistická studia – Word & Sense: A Journal of Interdisciplinary Theory and Criticism in Czech Studies*. 2006, roč. 3, č. 5, s. 240–244. Otázka pro... starší literatura? Odpověď v anketě; ptali se Libuše HEČKOVÁ, Josef VOJVODÍK a Jan WIENDL.

novějších autorů, jak jejich texty souvisí se starší literární tradicí a jak se tato tradice přímo promítá do těchto textů formou zcela konkrétních stop.¹³ Jeho úvahy o starší literatuře, její funkci a problémech v dnešní době v jeho úvodu „Vhlídnému čtenáři pozdravení“ (a věděl přitom přesně, proč vhlídnému, a ne vlídnému) jsou dnes minimálně tak aktuální jako před desítkami let. Zasloužily by si, aby zde byly otištěny znovu, a zůstaly tak veřejnosti a literárněvědným badatelům stále před očima a v paměti. Budiž mi dovoleno, abych alespoň krátce k nám nechal promluvit velkého mistra slov samého: „[...] – s překvapením zjišťuju, jak i mladí zárodeční odborníci a odbornice na literaturu, studenti filozofických a pedagogických fakult, soustřeďují v naprosté převaze svůj niterný, životní zájem na to, co není starší jednoho století. Je to pochopitelné, ale přesáhne-li tato fascinace přítomností a minulostí pouze včerejší jisté proporce, hrozí tu, že bude porušeno obecné vědomí souvislostí a že nakonec i ono zkoumání, a hlavně chápání literatury nové a nejnovější zabředne do nezávazného dojmologického produkování sekundárních textů, které nakonec vypovídají pouze o svých autorech nebo opisují ‚jejich slovy‘, co se v jejich nitru děje při čtení. Trvám, že vykladatel literatury nové, ať vědec, ať kritik, ať učitel, který nemá pevný a objektivovaný prožitek toho, co předcházelo,

13 STICH, Alexander. *Od Karla Havlíčka k Františku Halasovi: lingvoliterární studie*. Praha: Torst, 1996.

nepoví mnoho podstatného ani o té nejpozoruhodnější novince“.¹⁴

Jinak řečeno: veškeré myšlení, pojmy a otázky, všechny politické a etické, estetické a vědecké koncepce mají určitý původ a tento původ si stále zaslouží naši pozornost. Jako každý původ se i ten český mění s proměnami, kterými procházíme my sami, ale dějiny a původ od sebe nelze oddělit. Nicméně mohou potenciály tradice zkoumat jen ti, kdo k nim stále nacházejí přístup. V tomto ohledu se nelze obejít bez pěstování potřebných dovedností jako cesty do této pokladnice. Nejde jen o teorie, termíny a koncepty, jakož i kategorie analýzy, které obíhají a interagují s objekty výzkumu, ale také o různé recepční linie (lingvistické, literární, kulturologické), které se historicky rozrostly, každá v rámci své disciplíny. Na tyto linie recepce pak navazují současné přístupy k výše zmíněným pojmům, které výrazně formují současnou teorii a výzkumnou práci.

Široké pojetí české filologie jako základ zahraniční bohemistiky

Co bych rád znovu zdůraznil, je podle mého názoru správná, i když v žádném případě nová, myšlenka. Je to poznání, že myšlení vyžaduje důkladné vědomosti,

14 STICH, Alexander. *Od Karla Havlíčka k Františku Halasovi*, s. 6.

rozvíjení a filologické zpracování literárních pramenů, nemá-li se badatelská práce zvrhnout v pouhý názor.¹⁵ Jak jinak má člověk rozpoznat originalitu a osobitost české literatury, když nepřečetl dostatek české a světové literatury, aby mohl vůbec dospět k dobře odůvodněnému úsudku?

Zdá se však, že dříve rozšířený filologický přístup k literárním studiím jako by vyšel z módy, nebo jednoduše ustupuje u dnešních studentů kvůli důrazu na jiné znalosti. Bezpochyby mohli dříve univerzitní učitelé vycházet z jiných předpokladů, a to minimálně z důkladné znalosti bible, znalosti klasických jazyků (alespoň latiny, když ne i řečtiny) a nejdůležitějších klasických děl napsaných v těchto a jiných světových jazycích, dále z informovanosti o světě pověstí, bajek a povídek atd. Dala se tedy mnohem rychleji najít společná řeč.

15 Takové myšlenky formuloval již německý klasický filolog a znalec starověku August Boeckh (1785–1867). Jeho přednáška „Encyklopädie und Methodologie der philologischen Wissenschaften“ (Encyklopedie a metodologie filologických věd) představuje vrcholný bod v procesu scientifikace klasické filologie a diferenciaci jednotlivých filologických disciplín. Boeckh tuto přednášku přednesl během 56 let celkem 26krát, poprvé v Heidelbergu v roce 1809 a naposledy v letním semestru roku 1865 v Berlíně. Celkem se na ní přihlásilo 1696 posluchačů. Sám ji však nikdy nepublikoval. Na Humboldtově univerzitě v Berlíně se momentálně připravuje kritická edice této přednášky. Do té doby se budeme muset spokojit s vydáním z konce 19. století: BÖCKH, August, Ernst BRATUSCHECK a Rudolf KLUSSMANN, eds. *Encyklopädie und Methodologie der philologischen Wissenschaften von August Boeckh*. Leipzig: B. G. Teubner, 1886.

V dnešní společnosti si každý jednotlivec činí nárok na originalitu sebe sama, svého myšlení, svého životního plánu. Neoriginální je znovu promyšlet to, co již bylo myšleno, uznávat to, co již bylo uznáno, uvažovat o tom, co již bylo mnohokrát zvažováno – ať už v jakékoli oblasti života. Jinými slovy: rádi si na sociálních sítích namlouváme vlastní výjimečnost, ale neradi si osobité znalosti potřebné pro rozšiřování vlastních obzorů osvojujeme námahou, neradi provádíme zdlouhavé rešerše a archivní práce nebo hodiny soustředěného a komparativního čtení, které by mělo předcházet jakémukoli smysluplnému brouzdání po internetu, pokud se nechceme stát bezmocnými, nevědomými, ba ochotnými oběťmi předem stanovených algoritmů společností s dominantním postavením na trhu.

Musíme být upřímní: literaturu, která si může nárokovat uměleckou hodnotu (a je jedno, zda se jedná o tzv. starou, klasickou či současnou literaturu), drtivá většina lidí v dnešní době nečte. Je to celkem pochopitelné, poněvadž lidé ani nevědí, co si s ní mají počít. Vínou na tom mají různé faktory, mj. zdůraznění materialistického myšlení a zatlačení duchovních hodnot, vyhledávání odbytí místo hledání cest k poznání; vzdělání, které chce na základě chybně pojaté pedagogiky šetřit děti a dorůstající mládež, místo aby kladlo opravdové požadavky na své chráněnce a otevřelo jim bránu do světa a smyslu slovesné kultury a jejího jazykového podkladu; ztuhlost nebo úzkost

intelektuálů, kteří pro pohodlí zradili své dávné ideály, a v neposlední řadě výuka, která již neposkytuje orientaci v životě, ale žije jen hesly a povrchními úlohami, z níž mizí povinnosti, nároky a vědomosti, zatímco se do centra pozornosti přesouvají otázky a problémové oblasti, které mají význam především pro jedince na okraji společnosti.¹⁶

Vysoce kvalitní závěry však vždy předpokládají důkladná hodnoticí kritéria. Platná, vhodná kritéria lze zase nejrozumněji vytvořit na základě vlastních znalostí. Získávání těchto znalostí je ale v našich vzdělávacích programech, které jsou ověšeny předáváním kompetencí, považováno za přežitek. Přitom by studium mělo být poznávání toho, co je vytvářeno lidskou myslí, tedy toho, co je již poznáno. To znamená, že bychom měli nejdříve dát reprodukci přednost před vlastní produkcí. Dnes je tato reprodukce považována za netvořivou, nemotivující, a proto je odmítána jako přežitek.

Možná nás musí nejprve naučit únava z mediální plochosti, že domněle nudná konvenčnost kanonické literatury je rozhodujícím způsobem důležitá pro moderního člověka, který tak snadno podléhá kultuře všudypřítomných lákavých sladkostí místo, aby uznal výživové hodnoty chleba, který prošel příslušným procesem kvašení.

16 NEWERKLA, Stefan Michael. [Otázka pro...], s. 240.

Jinými slovy vidím velký potenciál a naprostou nezbytnost širokého pojetí české filologie jako základu zahraniční bohemistiky, zejména v době globalizace. Klasická díla české literatury umožňují pěstovat hodnoty, které jsou nezbytné pro náš intelektuální, společenský a etický život. Poskytují lekce pravdy, solidarity s minulostí a přítomností a vytvářejí kritické sebeuvědomění.

Křemílek a Vochomůrka, Karel Čapek a čeština

Před závěrem bych se ještě rád věnoval jednomu bodu zvlášť, který před několika lety býval na zahraničních slavistikách v německy mluvících zemích ještě samozřejmostí, a to, že považuji za naprostou nutnost intenzivně číst literaturu studovaného jazyka, a to v originále. Jistě, i dnešní studenti stále čtou texty v originále, ale kolik čtení původní literatury se od nich podle našich učebních plánů vlastně ještě očekává a kolik kurzů už probíhá pouze prostřednictvím překladů úryvků textů?

Příčina této mizérie, do které jsme se dostali s plným vědomím, spočívá do značné míry v boloňském systému se svým zaměřením na studenty a kreditními body definovanými podle průměrné pracovní zátěže, ať už se jí rozumí cokoli. Jak mnozí na našich univerzitách předpovídali, funguje tento systém mnohem efektivněji v technických vědách či přírodovědných oborech. To také není nijak překvapivé, neboť v této oblasti

vysokoškolského vzdělávání je tato struktura – tříleté nebo čtyřleté bakalářské a dvouleté nebo jednoleté magisterské studium – proveditelná, a dokonce žádoucí. V prvním stupni se shromažďují základní znalosti založené na všeobecném středoškolském vzdělání, ve druhém stupni specializace v mnoha rozmanitých studijních oborech, které jsou k dispozici. Zástupci těchto oborů jsou přitom těsněji propojeni a publikují ve stejných mezinárodních časopisech, neboť používají jeden společný jazyk, a sice anglický.¹⁷

Humanitní vědy jsou jiná věc. Těžko je lze všechny redukovat na jeden jazyk, navzdory opakovaným pokusům podřídit je takovému vývoji pod rouškou takzvané internacionalizace a s ohledem na diktát mezinárodních hodnocení a pokynů řídicích orgánů. Právě ve filologických vědách jsou základní znalosti v ideálním případě interdisciplinárním celkem, jak ho již tehdy požadoval na začátku naší přednášky zmíněný Josef Valentin Zlobický: historie, dějiny literatury a kultury, filozofie, kulturní antropologie a systém filologických poznatků.¹⁸ Je dokonce marné to vše nazývat základním věděním – je to, vzpomeňme na výstižnou definici Jurije Michajloviče Lotmana, sémiosféra,¹⁹ zahrnující

17 NEWERKLA, Stefan Michael, Fedor POLJAKOV a Irina BELOBROVCEVA. Zаметки о Болонском процессе. *Znamja: ežemesjačnyj literaturno-chudožestvennyj i obščestvenno-političeskij žurnal*. 2012, č. 4, s. 13.

18 REICHEL, Walter. Návrh Slovanského ústavu, s. 242.

19 LOTMAN, Jurij Michailovič. *Semiosfera*. St. Peterburg: Iskusstvo-SPB, 2001.

celou kulturu, v jejímž rámci se rozlišují aktivní kulturní prvky. Fungování kultury je založeno na komunikaci mezi jednotlivými prvky a s tím úzce souvisí i pojem slovesného textu, tedy něčeho, co je z hlediska dané kultury třeba uchovat a co je předpokladem pro pochopení funkce textů a vztahů mezi texty a kulturou, texty a jejich výrazem, texty a příjemci z jedné kultury i z kultur různých.²⁰ Znovu připomínám, že Zlobický v tomto kontextu mluvil o potřebě „znát génia, osobitost našeho národa“.²¹

Zahraniční bohemista velice rychle pochopí, co se tím myslí, když se například snaží odpovědět na otázky položené v průběhu pořadu AZ-kvíz, což je známá vědomostní a strategická televizní soutěž vysílaná Českou televizí od 2. ledna 1997.²² Úkolem je pomocí správných odpovědí získat pole a jimi spojit tři strany trojúhelníku – hrací tabule. Z otázek je dobře patrné, co se rozumí všeobecným vzděláním v České republice, zejména ve vztahu k českým reáliím, literatuře, kultuře, filmu, hudbě atd.²³

20 KACETLOVÁ, Klára. *Jurij Lotman: sémiotika kultury a pojem textu*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, 2010, s. 4.

21 VINTR, Josef. Josef Valentin Zlobický, s. 15.

22 Česká televize. *20 let AZ-kvízu*. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1097147804-az-kviz/10112-20-let-az-kvizu/> [online, 2023-07-27].

23 Dnes si tuto hru můžeme zahrát také online sami za sebe nebo proti náhodným soupeřům: Česká televize. *Zahrajte si AZ-kvíz*. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1097147804-az-kviz/3044-zahrajte-si/> [online, 2023-07-27].

Ale i při jiných činnostech může člověk nečekaně narazit na tuto „osobitost národa“, například při tzv. geocachingu, jak se mi to stalo právě v době psaní této přednášky během mé dovolené v Jestřebích horách. Geocaching je hra, která spočívá v použití navigačního globálního družicového polohového systému při hledání skryté schránky nazývané cache (v češtině psáno i keš), o níž jsou známy její zeměpisné souřadnice. Všeobecně oceňovaným prvkem geocachingu je umístování keší na místech, která jsou něčím zajímavá. V popisu keše jsou pak uvedeny informace o místě s jeho zvláštnostmi a zajímavostmi.²⁴

Pro konkrétní nalezení místa uložení keše je často poskytnuta i nápověda. A jedna z těchto nápověd nedávno zněla například „Křemílek a Vochomůrka“. Bylo mi tedy jasné, že keš je schována v pařezu. Za toto poznání vděčím jednak první knize v češtině, kterou jsem přečetl, a to *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky*,²⁵ a jednak své ženě Lence, která mi tuto knihu darovala v něžných začátcích našeho vztahu. Pokud jde o propagaci české literatury, je to právě ona, která si zaslouží velký podíl na udělené ceně. Jako absolventka Střední knihovnické školy v Praze a Univerzity Karlovy má nejen mimořádně dobrý přehled

24 Geocaching.com. Dostupné z: <https://www.geocaching.com/play/search/> [online, 2023-07-27].

25 ČTVRTEK, Václav. *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky*. Praha: Albatros, 1990.

o české literatuře, ale vždy se o něj podělila se mnou i se studenty ve svých kurzech na různých institucích ve Vídni a na univerzitě v Salcburku, kde působí jako lektorka češtiny. Dodnes neustále čte nejnovější českou literaturu a pak mi dává spolehlivé tipy, co bych měl důkladně číst i já a co tak podrobně číst nemusím.²⁶ A navzdory mému vzdělání a obligátní četbě by bylo pro mě bez znalostí mé manželky Lenky vylustění mysterek nebo neznámých keší ze série „(ne)Čteme Čapka“ v Malých Svatoňovicích naprosto nemožné.

Proč se o tom všem tak podrobně zmiňuji? Podle mého názoru i těchto několik příkladů už jasně ukazuje, že Zlobický měl pravdu. Člověk se může do českého jazyka, české literatury a kultury ponořit skutečně zásadním způsobem pouze tehdy, když se opravdu důkladně seznámí s jazykem, literaturou a kulturou českého národa, a to v češtině. Proto musí být zahraniční bohémisté s to provádět výzkum v oblasti jazykových, literárních a kulturních věd v češtině.

Tato schopnost, která byla dříve samozřejmostí, je v posledních dvou desetiletích ohrožena vědeckou politikou na evropské úrovni i na úrovni národních

26 Nedávná doporučení byla například BOLAVÁ, Anna. *Do tmy*. Praha: Odeon, 2015; BOLAVÁ, Anna. *Ke dnu*. Praha: Odeon, 2017; BOLAVÁ, Anna. *Před povodní*. Praha: Odeon, 2020; DENEMARKOVÁ, Radka. *Horiny z olova*. Brno: Host, 2018; LEDNICKÁ, Karin. *Životice: obraz (po)zapomenuté tragédie*. Ostrava-Svinov: Bílá vrána, 2022; MORNŠTAJNOVÁ, Alena. *Hana*. Brno: Host, 2017; dále ČECH, Pavel. *Velké dobrodružství Pepíka Střechy*. Havlíčkův Brod: Petrkov, 2012.

států. Z údajně utilitárních a technokratických důvodů je jako univerzální jazyk podporována angličtina a je mladým vědcům pod záminkou tzv. internationalizace často vnucena jako publikační jazyk, jinak nemají při psaní žádostí o projekty u významných grantových institucí dobrou šanci. Toto dnešní jednostranné zaměření na akademické vzdělání orientované na angličtinu vede však k tomu, že mladší výzkumníci často už nejsou schopni adekvátně recipovat starší, ale stále platné výsledky výzkumu v češtině. Tím však vzniká riziko regrese k úrovni poznání, která již byla dávno překonána, a ochuzování terminologického inventáře užívaného ve vědecké komunikaci.²⁷

Zvláště znepokojivé je vzdalování takového výzkumu od přímé recepce ve společnosti. V důsledku toho

27 Obsahově zde odkazují na stanoviska pracovní skupiny pro mnohojazyčnost Rakouské akademie věd pod vedením Olivera Schmitta shrnutá v pozičním dokumentu *Multilingualism in the Arts and the Humanities*, jehož českou verzi jsem dostal za úkol vyhotovit pro komunikaci s Akademií věd České republiky, v. v. i. Srov. též NEWERKLA, Stefan Michael, Lotte JENSEN, Thomas CORSTEN, Pieter MUYSKEN, Danuta SHANZER a Paolo SARTORI. Panel 4. Multilingualism in the Humanities. In: BALDER, Angela, ed. *Joint Academy Day 2018 – OEAU-KNAU. 11th October 2018 – Austrian Academy of Sciences*. Wien: Austrian Academy of Sciences, 2019, s. 53–70. (Akademie im Dialog, 17); ŽELE, Andreja, Dušan GÁLIK, Nicole DOŁOWY-RYBIŃSKA, Katalin É. KISS, Stefan Michael NEWERKLA a Martin PROŠEK. Panel 1. A fully functioning language inside the EU: an emphasis on developing academic and technical language. In: BALDER, Angela, ed. *Joint Academy Day 2019. Slovenia / Czechia / Hungary / Slovakia / Poland / Austria. 15th November 2019 – Austrian Academy of Sciences*. Wien: Austrian Academy of Sciences, 2020, s. 9–26. (Akademie im Dialog, 21)

se zásadně ztěžuje vzájemné porozumění mezi úzkými skupinami vědeckých elit a ostatními příslušníky velké většiny evropských národů. Výzkum v humanitních vědách v Evropě po staletí tradičně pracoval s mnohojazyčnou komunikací v rámci příslušných vědeckých komunit. Neznalost významných vědeckých poznatků z důvodu neovládání příslušného jazyka publikace byla považována za závažné profesní selhání. Jazyk je více než jen pouhý technický nástroj zprostředkování vědeckých poznatků. Zatímco v různých technických oborech si lze vystačit s určitým společným, profesně standardizovaným vyjadřováním, v oblasti hermeneutiky, která má zásadní význam pro výzkum v humanitních vědách, nelze takový kód v žádném případě uplatnit. Jak způsob výkladu poznatků, tak zaměření humanitních oborů jsou silně determinovány jazykovými zvyklostmi a epistemologickými tradicemi. Pro rozmanitost přístupů jsou rozhodující jazykové, a tedy i kognitivní a kulturní perspektivy a evropské humanitní vědy dosáhly díky této jazykové, kognitivní a kulturní pluralitě velmi vysoké úrovně jemně diferencované interpretace.²⁸

28 Srov. poziční dokument Rakouské akademie věd: *Multilingualism in the Arts and the Humanities*. Dostupné z: <https://www.sazu.si/uploads/files/mlitah.pdf> [online, 2023-07-27].

Perspektivy pro českou literaturu

To, o čem jsem dosud hovořil, připomíná mimo jiné výroky Josefa Valentina Zlobického a Alexandra Sticha, je samozřejmě tak trochu idealizovaná představa klasičtějšího bohemisty. Těch je však stále méně. A změnily se i důvody, proč studovat bohemistiku jako obor. Zatímco v minulosti někteří studenti na Vídeňské univerzitě výslovně uváděli jako odůvodnění zájem o českou literaturu, určitou dobu zejména o Václava Havla, dnes se kromě rodinných a přátelských vazeb dostává do popředí obecný zájem o jazyk a kulturu. V mnoha případech je tedy třeba nejprve probudit hlubší zájem studentů o českou literaturu. Vyhledky na pozitivní reakci jsou samy o sobě dobré.

V současnosti však již nestačí vzbuzovat zájem pouze o českou literaturu. Zvláště v době, kdy počet studentů na vysokých školách v humanitních oborech klesá, a to i kvůli celkově početně slabším ročníkům, je třeba propagovat obor jako celek. Proto chápu udělení ceny právě mně tak trochu také jako důsledek tohoto vývoje. Všichni, kteří máme privilegium pracovat s mládeží, se studenty, s mladými lidmi, máme zároveň velkou zodpovědnost. Musí nám na nich a jejich dobru záležet, stejně jako nám musí záležet na literatuře studovaného oboru, když je chceme získat pro hlubokou a nevysychající studnu písemnictví. Důležité je především to, abychom sami planuli pro tuto literaturu, když ji přibližujeme zájemcům. Není nic horšího

než očividný nezáměr ze strany přednášejícího, pouhé parafrázování léta tradovaných analýz bez angažovanosti a chybějícího nadšení pro věc samu. Nikoho tak nepřesvědčíme ani nezískáme. A musíme mít otevřený postoj k současnému světu, k dnešní společnosti, ke každodenní kultuře, třebaže se s ní nemůžeme ztotožnit, ba ji dokonce odsuzujeme jako brak.

Nesmíme zapomenout, že za tím vším jsou lidé jako vy a já a že právě je chceme zlákat na cestu ke kouzlu písemností a slovních tajemství. Jen pokud se podaří nadchnout dostatečný počet mladých lidí pro bohemistiku, bude i nadále existovat nová generace překladatelů a literárněvědně orientovaných bohemistů, a tím i vyslanců, kteří budou mít vliv na své okolí a budou umět nadchnout své bližní pro českou literaturu. Určitě za to stojí a má co nabídnout.

Bohemika v tvorbě Stefana Michaela Newerkly

Z personální bibliografie univerzitního profesora pro západoslovanskou jazykovědu na Vídeňské univerzitě Stefana Michaela Newerkly jsou v následujícím přehledu podchyceny odborné práce o českých dějinách, kultuře a literatuře. Nejsou již zachyceny jeho studie o jiných slovanských zemích, resp. jeho příspěvky a komentáře k aktuálnímu společenskému dění, jež v relativní úplnosti obsahuje jeho evidence publikační činnosti na webových stránkách pod odkazem <https://homepage.univie.ac.at/stefan.newerkla/opera.html>.

Dalším zdrojem informací byly databáze Historického ústavu AV ČR (<http://hiu.cas.cz/>), Literárněvědné retrospektivní bibliografie Ústavu pro českou literaturu AV ČR (<http://retrobi.ucl.cas.cz/>) a katalogy vědeckých knihoven – Moravské zemské knihovny, Národní knihovny ČR a Österreichische Nationalbibliothek. Popis záznamů se řídí pravidly ISBD (Mezinárodní standardní bibliografický popis) a podoba jmen katalogy národních autorit.

Bibliografický přehled publikační tvorby Stefana Michaela Newerkly je uspořádán chronologicky a třídí záznamy do těchto skupin:

- *Monografie*
- *Redigování sborníků studií a periodik o české literatuře*
- *Práce v časopisech a sbornících*
- *Recenze publikací*
- *Překlady děl českých autorů*
- *Rozhovory a ankety v českém tisku*

Monografie

NEWERKLA, Stefan Michael
Intendierte und tatsächliche Sprachwirklichkeit in Böhmen: Diglossie im Schulwesen der böhmischen Kronländer 1740–1918.

Wien: WUV-Universitätsverlag, 1999. 371 s.
(Dissertationen der Universität Wien, Bd. 61)
ISBN 3-85114-490-2.

Ref.: BURGER, Hannelore. *Österreichische Osthefte*. 2001, roč. 43, č. 1/2, s. 224–225; MAREŠ, Petr. *Naše řeč*. 2000, roč. 83, č. 44–46; PETRBOK, Václav. *Čeština doma a ve světě*. 2001, roč. 9, č. 4, s. 266–269; WARMBRUNN, Jürgen. *Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung*. 2002, roč. 51, č. 2, s. 315; ŽAŽA, Stanislav. *Opera slavica*. 2000, roč. 10, č. 2, s. 50–51.

NEWERKLA, Stefan Michael
Sprachkontakte Deutsch – Tschechisch – Slowakisch: Wörterbuch der deutschen Lehnwörter im Tschechischen und Slowakischen: historische Entwicklung, Beleglage, bisherige und neue Deutungen.

Frankfurt am Main: Peter Lang, 2004. 780 s.
 (Schriften über Sprachen und Texte, 7)
 ISBN 3-631-51753-X.

Ref.: AJDUKOVIĆ, Jovan. *Stil*. 2005, roč. 4, s. 420–423; KARLÍKOVÁ, Helena. *Naše řeč*. 2005, roč. 88, č. 4, s. 207–213; KAŤNY, Andrzej. *Studia Germanica Gedanensia*. 2005, roč. 13, s. 208–210; KOROTKICH, Ů. G. a A. M. KOKIN. *Leksika i leksikografija*. 2005, roč. 16, s. 71–78; MAREČEK, Zdeněk. *Germanoslavica*. 2005, roč. 16, č. 1, s. 98–102; NEKULA, Marek. *Brücken: Germanisches Jahrbuch Tschechien – Slowakei*. 2004, roč. 12, s. 374–377; PIIRAINEN, Ilpo Tapani. *Germanistik: internationales Referatenorgan mit bibliographischen Hinweisen*. 2004, roč. 45, č. 3/4, s. 588–589; POVEJŠIL, Jaromír. *Časopis pro moderní filologii*. 2006, roč. 88, č. 1, s. 42–45; REINDL, Donald. *Journal of Slavic Linguistics*. 2004, roč. 12, č. 2, s. 347–349; REJZEK, Jiří. *Slavia*. 2005, roč. 74, č. 1, s. 95–97; SIATKOWSKI, Janusz. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*. 2006, roč. 41, s. 289–294; SPÁČILOVÁ, Libuše. *Listy filologické*. 2004, roč. 127,

č. 3/4, s. 447–449; STEINKE, Klaus. *Österreichische Osthefte*. 2004, roč. 46, č. 4, s. 649–650; ŠLOSAR, Dušan. *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity: Linguistica Brunensia: řada jazykovědná (A)*. 2005, roč. 54, č. 53, s. 244–246; THOMAS, George. *Canadian Slavonic Papers*. 2007, roč. 49, č. 3/4, s. 388–390.

NEWERKLA, Stefan Michael
Sprachkontakte Deutsch – Tschechisch – Slowakisch: Wörterbuch der deutschen Lehnwörter im Tschechischen und Slowakischen: historische Entwicklung, Beleglage, bisherige und neue Deutungen. 2. durchgehend überarbeitete und aktualisierte Aufl.

Frankfurt am Main: Peter Lang, 2011. 780 s. (Schriften über Sprachen und Texte, 7) ISBN 978-3-631-61026-8.

Ref.: FEGERT, Hermann. *Kritikon Litterarum*. 2012, roč. 39, č. 1/2, s. 49–52; GREENBERG, Marc L. *Slavia Centralis*. 2013, roč. 1, s. 112–113; HAJDÍNOVÁ, Jana. *Jazykovedný časopis*. 2012, roč. 7, č. 1/2, s. 126–130; ZEMAN, Dalibor. *Germanoslavica*. 2013, roč. 24, č. 1, s. 63–66.

NEWERKLA, Stefan Michael, Václav PETRBOK a Taťána VYKYPĚLOVÁ
Maximilian Schimek: Vorläufer der wissenschaftlichen Slawistik: Leben, Werk, Editionen.

Wien: Holzhausen- Verlag, 2014. 380 s.

(Bohemoslavica abscondita, 2)

ISBN 978-3-90286-846-6.

Ref.: KEIPERT, Helmut. *Cornova*. 2014, roč. 4, č. 2, s. 114–118; KOUPIL, Ondřej. *Listy filologické*. 2017, roč. 140, č. 3/4, s. 523–524.

Redigovaní sborníků studií a periodik o české literatuře

POSPÍŠIL, Ivo, Michael MOSER a Stefan Michael NEWERKLA, eds.

Litteraria humanitas, 13: Austrian, Czech and Slovak Slavonic Studies.

Brno: Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2005. 226 s. ISBN 80-210-3897-7.

Zde též: NEWERKLA, Stefan Michael. *Foreword*, s. 7–8.

NEWERKLA, Stefan M., Fedor B. POLJAKOV a Oliver Jens SCHMITT, eds.

Das politische Lied in Ost- und Südosteuropa.

Berlin et al.: LIT Verlag, 2011. 312 s. (Europa Orientalis, 11) ISBN 978-3-643-50255-1.

NEWERKLA, Stefan Michael, Hana SODEYFI a Jana VILLNOW KOMÁRKOVÁ, eds.

Miscellanea Vindobonensia Bohemica: in Erinnerung an den 200. Todestag von Josef Valentin Zlobický.

Wien: Holzhausen, 2012. 152 s.

ISBN 978-3-90286-800-8.

KELIH, Emmerich, Jürgen FUCHSBAUER a Stefan Michael NEWERKLA, eds.

Lehnwörter im Slawischen: Empirische und crosslinguistische Perspektiven.

Frankfurt am Main et al.: Peter Lang, 2015. 262 s.

(Sprach- und Kulturkontakte in Europas Mitte.

Studien zur Slawistik und Germanistik, 6)

ISBN 978-3-631-65994-6.

KRETSCHMER, Anna, Gerhard NEWEKLOWSKY, Stefan Michael NEWERKLA a Fedor POLJAKOV, eds.

Minderheiten – Minderheiten: Sprachlich-kulturelle Identitäten der Slaviaim Wandel der Zeit.

Berlin et al.: Peter Lang, 2018. 304 s. (Philologica Slavica Vindobonensia, 4) ISBN 978-3-631-67103-0.

ZAND, Gertraude a Stefan Michael NEWERKLA, eds.
Jezuitská kultura v českých zemích = Jesuitische Kultur in den böhmischen Ländern.

Brno: Host, 2018. 472 s. ISBN 978-80-7577-698-3.

Zde též: ZAND, Gertraude a Stefan Michael NEWERKLA. Úvodem, s. 9; Zum Geleit, s. 11.

KRETSCHMER, Anna, Gerhard NEWEKLOWSKY,
Stefan Michael NEWERKLA a Fedor POLJAKOV, eds.
*Minderheiten in der slawischen Welt:
Sprachkontakte und kulturelle Identitäten.*
Berlin et al.: Peter Lang, 2019. 356 s. (Philologica
Slavica Vindobonensia, 5) ISBN 978-3-631-67104-7.

GRKOVIĆ-MAJOR, Jasmina, Natalia B. KORINA,
Stefan Michael NEWERKLA et al., eds.
*Diachronie – Ethnos – Tradition: Studien zur
slawischen Sprachgeschichte: Festgabe für Anna
Kretschmer.*
Brno: Tribun EU, 2020. 366 s. ISBN 978-80-263-1581-0.
Zde též: NEWERKLA, Stefan. Zum Geleit, s. IX–XI.

NEKULA, Marek a Stefan Michael NEWERKLA, eds.
*Brücken: Zeitschrift für Sprach-, Literatur- und
Kulturwissenschaft.*
Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2021
(tematické číslo: Tschechisch im deutschsprachigen
Umfeld)
Též: Editorial, s. 7–8.

NEKULA, Marek a Stefan Michael NEWERKLA, eds.
*Slovo a slovesnost: časopis pro otázky teorie
a kultury jazyka.*
Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 2022, roč. 83,
č. 4 (tematické číslo: Historical Sociolinguistics =

= Historische Soziolinguistik = Historická
sociolingvistika)

NEWERKLA, Stefan Michael a Fedor B. POLJAKOV,
eds.
Wiener Slavistisches Jahrbuch. Neue Folge.
Wiesbaden: Harrasowitz Verlag. Bd. 1. 2013 – 11. 2023.

Práce v časopisech a sbornících

NEWERKLA, Stefan Michael
Die Genrezuordnung der altschechischen Satire
Podkoní a žák.
Wiener Slavistisches Jahrbuch. 1996, sv. 42, s. 217–222.

NEWERKLA, Stefan Michael
Diglossie im Schulwesen in Böhmen nach 1848.
In: *Die Sprachenfrage und ihre Lösung in den
böhmischen Ländern nach 1848: Vorträge des
4. Aussiger Kolloquiums vom 24. bis 25. April 1997
des Instituts für slawisch-germanische Forschung
an der J. E. Purkyně Universität Ústí nad Labem.*
Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 1998,
s. 167–199. (Acta Universitatis Purkynianae,
35. Slavogermanica, 8) ISBN 80-7044-215-8.

NEWERKLA, Stefan Michael
Josef Vintř sexagenarius.
Wiener Slavistisches Jahrbuch. 1998, sv. 44, s. 187–192.

NEWERKLA, Stefan Michael
Jazyk vybraných domovských stránek českých
studentů a mladých absolventů vysokých škol v síti
Words Wide Web.
Naše řeč. 1999, roč. 82, č. 3, s. 127–138.

NEWERKLA, Stefan Michael
Počátky institucionalizované výuky češtiny
v rakouské monarchii v druhé polovině 18. století.
In: *Východočeská duchovní a slovesná kultura
v 18. století: sborník příspěvků ze symposia
konaného 27.–29. 5. 1999 v Rychnově nad Kněžnou*.
Boskovice: Albert, 1999, s. 122–149.
ISBN 80-85834-75-8.

NEWERKLA, Stefan Michael
Johann Wenzel Pohl – Sprachpurismus zwischen
Spätbarock und tschechischer Erneuerung.
In: ZAND, Gertraude a Jiří HOLÝ, eds. *Tschechisches
Barock: Sprache, Literatur, Kultur = České baroko:
jazyk, literatura, kultura*. Frankfurt am Main: Peter
Lang, 1999, s. 49–67. ISBN 3-631-33268-8.

NEWERKLA, Stefan Michael
Language Affinity in central Europe: some thoughts
on the interrelations of German, Czech, Slovak and
Magyar.
Opera Slavica. 2000, roč. 10, č. 4, s. 1–16.

NEWERKLA, Stefan Michael
Odvracená tvář habsburských jazykových zákonů
v Čechách.
Čeština doma a ve světě. 2000, roč. 8, č. 4, s. 233–253.

NEWERKLA, Stefan Michael
Tschechischunterricht in Wien und Wiener
Neustadt bis 1775.
Wiener Slavistisches Jahrbuch. 2000, sv. 46, s. 73–84.

NEWERKLA, Stefan Michael
Post factum nullum consilium: die
Sprachengesetzgebung in der Habsburgermonarchie
und ihre Auswirkung auf die sprachliche Wirklichkeit
an Böhmens Schulen und ihre Auswirkung auf
die sprachliche Wirklichkeit an Böhmens Schulen
am Beispiel Pilsen (1740–1918).
Österreichische Osthefte. 2001, roč. 43,
č. 3, s. 349–380.

NEWERKLA, Stefan Michael
Toulka, příspěvky vídeňských učitelů češtiny

k národnímu obrození: (K 225. výročí založení bohemistiky ve Vídni).

Listy filologické = Folia Philologica. 2001, roč. 124, č. 1/2, s. 107–113.

NEWERKLA, Stefan Michael

Čeština v monarchii a středoevropský jazykový areál. *Český jazyk a literatura*. 2002/03, roč. 53, č. 2, s. 61–68.

PETRBOK, Václav a Stefan Michael NEWERKLA
Dobrovský Revisited.

Österreichische Osthefte. 2002, roč. 44, č. 3/4, s. 683–692.

NEWERKLA, Stefan Michael

Maximilián Václav Šimek (1748–1798): nejstarší česky psaný přírodopis, všeslovanská mluvnice, Hanáci, náboženství Rusů, česká literatura, bosenská historie a mj. i rakousko-rusko-turecký vojenský atlas. *Listy filologické = Folia Philologica*. 2002, roč. 125, č. 1/2, s. 52–83.

NEWERKLA, Stefan Michael

Sprachliche Konvergenzprozesse in Mitteleuropa. In: POSPÍŠIL, Ivo, ed. *Litteraria Humanitas, 11: Crossroads of Cultures: Central Europe = Kreuzwege der Kulturen: Mitteleuropa = Křižovatky kultur:*

Střední Evropa. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 211–236. ISBN 80-210-2812-2.

NEWERKLA, Stefan Michael

Středoevropský jazykový areál a rakouská monarchie. In: KRAUSOVÁ, Alena, Markéta SLEZÁKOVÁ a Zdeňka SVOBODOVÁ, eds. *Setkání s češtinou: sborník z konference Setkání s češtinou konané v Praze 6.–7. září 2001*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 2002, s. 72–87.

NEWERKLA, Stefan Michael

Die Vermittlung deutscher Lehnwörter durch das Tschechische in das Polnische und Slowakische. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 2002, sv. 48, s. 117–131.

NEWERKLA, Stefan Michael

Deutsch-slavischer Sprachkontakt und phonologische Sprachwandelprozesse. In: *Brücken: Germanistisches Jahrbuch Tschechien-Slowakei. Neue Folge*. Praha: Lidové noviny, 2003, sv. 11, s. 121–135.

NEWERKLA, Stefan Michael

Habsburská jazyková politika a diglosie v Čechách. *Bohemistyka*. 2003, roč. 3, č. 1, s. 1–32.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Neuzeitliche Interferenzvorgänge im Wortschatz der westslawischen Standardsprachen.
Wiener Slavistisches Jahrbuch. 2003, sv. 49, s. 119–132.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Der österreichische Beitrag zu den Anfängen und Grundlagen der tschechischen Militärterminologie.
 In: ERNST, Josef, ed. *250 Jahre Fremdsprachenausbildung im österreichischen Militär am Beispiel des Tschechischen. Symposium, 2.–4. Oktober 2002*. Wien: Landesverteidigungsakademie Wien, 2003, s. 60–84. (Schriftenreihe der Landesverteidigungsakademie, 8) ISBN 3-901328-72-6.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Privatvorstellung im Internet: die sprachlichen und textsortenspezifischen Merkmale von Personal Websites (anhand tschechischer Beispiele).
Wiener Slavistischer Almanach. 2003, sv. 52, s. 185–201.

NEWERKLA, Stefan Michael
 The seamy side of the Habsburg's liberal language policy: Intended and factual reality of language use in Plzeň's educational system.
 In: SCHJERVE RINDLER, Rosita, ed. *Diglossia and*

power: language policies and practice in the 19th century Habsburg Empire. Berlin: Mouton de Gruyter, 2003, s. 167–195. ISBN 3-11-017564-8.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Vzpomínka na Alexandra Sticha.
Souvislosti: revue pro literaturu a kulturu. 2003, roč. 14, č. 1/2, s. 31–32.

VINTR, Josef a Stefan Michael NEWERKLA
 Počátky výuky českého jazyka na vídeňské univerzitě.
Český jazyk a literatura. 2003/04, roč. 54, č. 5, s. 237–241.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Josef Dobrovský a jazykové příručky výuky češtiny ve Vídni a jejím okolí.
 In: VAVŘÍNEK, Vladimír, Hana GLADKOVA a Karolína SKWARSKA, eds. *Josef Dobrovský: fundator studiorum slavicarum: příspěvky z mezinárodní vědecké konference v Praze, 10.–13. června 2003*. Praha: Slovanský ústav AV ČR, 2004, s. 428–438. ISBN 80-86420-17-5.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Josef Dobrovský jako kritik vídeňských obrozeneckých příruček češtiny.
Bohemistyka. 2004, roč. 4, č. 2, s. 88–95.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Josef Valentin Zlobický v kruhu svých předchůdců
 a současníků = Josef Valentin Zlobický im Kreise
 seiner Vorgänger und Zeitgenossen.
 In: VINTR, Josef a Jana PLESKALOVÁ, eds. *Vídeňský
 podíl na počátcích českého národního obrození:
 J. V. Zlobický (1743–1810) a současníci: život, dílo,
 korespondence = Wiener Anteil an den Anfängen der
 tschechischen nationalen Erneuerung: J. V. Zlobický
 (1743–1810) und Zeitgenossen: Leben, Werk,
 Korrespondenz*. Praha: Academia, 2004, s. 42–60,
 137–158. ISBN 80-200-1183-8.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Josef Valentin Zlobický (1743–1810) – vídeňský
 obrozenec a osvícenec.
 In: HLADKÁ, Zdeňka a Petr KARLÍK, eds. *Čeština –
 univerzália a specifika*. Brno: Masarykova univerzita,
 2004, sv. 5, s. 451–461. ISBN 80-7106-659-1.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Rozmanitost jazyků a kultur v Rakousku-Uhersku
 a jejich konvergenční tendence.
 In: POSPÍŠIL, Ivo a Michael MOSER, eds.
Comparative Cultural Studies in Central Europe.
 Brno: Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy
 univerzity, 2004, s. 11–42. ISBN 80-210-3374-6.

NEWERKLA, Stefan, Václav PETRBOK a Gertraude
 ZAND
 Současná výuka a studium bohemistiky v Ústavu
 slavistiky Vídeňské univerzity.
Slovo a smysl. 2004, roč. 1, č. 1, s. 319–322.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Maximilián Václav Šimek: Precursor of Scientific
 Slavonic Studies in Central Europe – Stocktaking
 and Prospects.
 In: POSPÍŠIL, Ivo, Michael MOSER a Stefan Michael
 NEWERKLA, eds. *Litteraria humanitas, 13: Austrian,
 Czech and Slovak Slavonic Studies in Their Central
 European Context*. Brno: Ústav slavistiky Filozofické
 fakulty Masarykovy univerzity, 2005, s. 31–46.
 ISBN 80-210-3897-7.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Die Sprachnorm in den Tschechischlehrbüchern für
 tschechische und deutsche Schulen in Böhmen ab der
 Mitte des 19. Jahrhunderts bis zum Ende der Monarchie.
 In: *Brücken: Germanistisches Jahrbuch Tschechien-
 -Slowakei. Neue Folge*. Praha: Lidové noviny, 2005,
 sv. 13, s. 103–137. ISBN 80-7106-936-1.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Vídeň a její Češi.
Bohemistyka. 2005, roč. 5, č. 3, s. 159–170.

NEWERKLA, Stefan Michael

Význam Staročeského slovníku pro kontaktní lingvistiku.

In: NEJEDLÝ, Petr a Miloslava VAJDLOVÁ, eds. *Verba et historia: Igoru Němcovi k 80. narozeninám*. Praha: Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, 2005, s. 265–275. ISBN 80-86496-20-1.

NEWERKLA, Stefan Michael

Auf den Spuren des ř in den slawischen Sprachen und rund um den Globus.

In: REINHART, Johannes a Tilmann REUTHER, eds. *Ethnoslavica: Festschrift für Herrn Univ. Prof. Dr. Gerhard Neweklowsky zum 65. Geburtstag*. München: Verlag Otto Sagner, 2006, s. 201–217. (Wiener Slawistischer Almanach, Sonderband, 65) ISBN 3-87690-967-8.

NEWERKLA, Stefan Michael

Die historische Lexikologie und Lexikografie und ihre Bedeutung für die Kontaktlinguistik.

In: SYMANZIK, Bernhard, ed. *Studia Philologica Slavica: Festschrift für Gerhard Birkfellner zum 65. Geburtstag gewidmet von Freunden, Kollegen und Schülern. Teilband 2*. Berlin: LIT Verlag, 2006, s. 509–521. (Münstersche Texte zur Slavistik, 4) ISBN 3-8258-9891-1.

NEWERKLA, Stefan Michael

Podněty českých osvícenců z Vídně a Vídeňského Nového Města pro českou literární historii na počátku českého národního obrození.

In: TUREČEK, Dalibor a Zuzana URVÁLKOVÁ, eds. *Mezi texty a metodami: národní a univerzální v české literatuře 19. století*. Olomouc: Periplum, 2006, s. 99–120. ISBN 80-86624-26-9.

NEWERKLA, Stefan Michael

Slavische und slavisierte Toponyme in Österreich am Manhart und unter der Enns: Ergänzende Bemerkungen zu einem Glossar von Etyma eingedeutscher Namen slavischer Herkunft in Niederösterreich.

Wiener Slavistisches Jahrbuch. 2006, sv. 52, s. 113–134.

NEWERKLA, Stefan Michael

Sprachkontakte in Altösterreich und was davon erhalten blieb.

In: *Leksika i leksikografija: sbornik naučnih trudov*, 17. Moskva: Otdelenie istoriko-filologičeskich nauk RAN, 2006, s. 189–204.

NEWERKLA, Stefan Michael

Teebutter – tschechisch *čajové máslo*, slowakisch *čajové maslo*, ungarisch *teavaj*, slowenisch *čajno maslo*, kroatisch *čajni maslac*.

In: *Studia etymologica Brunensia*, 3. Praha: NLN, 2006, s. 271–284. ISBN 80-7106-997-3.

NEWERKLA, Stefan Michael
Areály jazykového kontaktu ve střední Evropě a německo-český mikroareál ve východním Rakousku. *Slovo a slovesnost*. 2007, roč. 68, s. 271–286.

NEWERKLA, Stefan Michael
Dějiny výuky češtiny v Rakousku.
In: PLESKALOVÁ, Jana et al., eds. *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*. Praha: Academia, 2007, s. 580–613. ISBN 978-80-200-1523-5.

NEWERKLA, Stefan Michael
Der Tschechischunterricht (und der Slowakischunterricht) in Österreich von seinen Anfängen bis in die Gegenwart.
Zeitschrift für Slawistik. 2007, roč. 52, č. 1, s. 52–75.

NEWERKLA, Stefan Michael
Die Rolle der russischen und anderer Literaturen im Lektürekanon tschechischer Mittelschulen in der zweiten Hälfte des 19. Jh. bis zum Ende der Habsburgermonarchie.
In: BESTERS-DILGER, Juliane et al., eds. *Wort – Geist – Kultur: Gedenkschrift für Sergej S. Averincev*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2007, s. 337–365. (Russian Culture in Europe, 2) ISBN 3-631-53651-8.

NEWERKLA, Stefan Michael
Kontaktareale in Mitteleuropa.
In: KAŹNY, Andrzej, red. *Słowiánsko-niesłowiánskie kontakty językowe: materiały z międzynarodowej konferencji naukowej zorganizowanej przez Wydział Filologii Wszechnicy Mazurskiej i Instytut Filologii Germańskiej Uniwersytetu Gdańskiego w dniach 27–28 czerwca 2005 r.* Olecko: Wydawnictwo Wszechnicy Mazurskiej, 2007, s. 29–48. ISBN 978-83-60727-10-2.

NEWERKLA, Stefan Michael
O začátcích vídeňské bohemistiky v 18. století a jejich vztazích k hungaristice: (k 50. výročí založení bohemistiky v Budapešti).
In: HEĚ, Veronika a Oleg FEDOSZOV, eds. *A cseh szak 50 éve (1955–2005): a 2005, november 14–15-én megtartott jubileumi konferencia anyaga*. Budapest: ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszék, 2007, s. 30–50. (Opera Slavica Budapestinensia, Symposia Slavica) ISBN 963-463-705-1.

NEWERKLA, Stefan Michael
Postavenie češtiny pri sprostredkovaní germanizmov do slovenčiny (a polštiny).
Slovenská reč. 2007, roč. 72, č. 1, s. 21–35.

NEWERKLA, Stefan Michael
Význam kontrastivní analýzy češtiny a rakouských

variet němčiny pro výuku češtiny jako cizího jazyka.

In: *Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ) 2006–2007*. Praha: Akropolis, 2007, s. 115–141. ISBN 978-80-86903-58-3.

NEWERKLA, Stefan Michael

Zwei Sprachen – zwei Geschlechter: das böhmische Schulwesen der Habsburgermonarchie und die Entwicklung der Mädchenbildung am Beispiel der Kreisstadt Plzeň (Pilsen).

In: DOLESCHAL, Ursula, Edgar HOFFMANN a Tilmann REUTHER, eds. *Sprache und Diskurs in Wirtschaft und Gesellschaft: slawistische Perspektiven*. München: Otto Sagner, 2007, s. 223–242. (Wiener Slawistischer Almanach, Sonderband, 66) ISBN 978-3-87690-997-4.

NEWERKLA, Stefan Michael

Atanáš Jan Blažej Spurný (1744–1816).

In: ČORNEJOVÁ, Michaela a Pavel KOSEK, eds. *Jazyk a jeho proměny: prof. Janě Pleskalové k životnímu jubileu*. Brno: Host, 2008, s. 195–204. ISBN 978-80-7294-301-2.

NEWERKLA, Stefan Michael

Kleine (slawische) Sprachen in Österreich und die Lehrerausbildung.

In: LAAKSO, Johanna, ed. *Ungarischunterricht in*

Österreich: Perspektiven und Vergleichspunkte = Teaching Hungarian in Austria: Perspectives and Points of Comparison. Wien; Berlin: LIT-Verlag, 2008, s. 65–84. (Finno-Ugrian Studies in Austria, 6) ISBN 978-3-8258-1338-3.

NEWERKLA, Stefan Michael

Štýrský Čech Maximilián Václav Šimek (1748–1798) a jeho všeslovanská mluvnice.

In: JAKLOVÁ, Alena, ed. *Člověk – jazyk – text: sborník z mezinárodní lingvistické konference konané u příležitosti životního jubilea prof. PhDr. Jana Kořenského, DrSc. České Budějovice 18.–22. září 2007*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Filozofická fakulta, Ústav bohemistiky, 2008, s. 79–83. ISBN 978-80-7394-075-1.

NEWERKLA, Stefan Michael

Bohemismen (und Slowakismen) in Wien (und Österreich).

Tribüne: Zeitschrift für Sprache und Schreibung. 2009, č. 3, s. 8–12.

NEWERKLA, Stefan Michael

Die Wiener Vertreter der tschechischen nationalen Erneuerung und ihre Verbindungen zu Russland in der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts.

In: BESTERS-DILGER, Juliane a Fedor B. POLJAKOV,

eds. *Die russische Sprache und Literatur im 18. Jahrhundert: Tradition und Innovation*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2009, s. 341–355. ISBN 978-3-631-57056-2.

NEWERKLA, Stefan Michael
Mezi pozdním barokem a osvícenstvím: Maximilián Václav Šimek (1748–1798) a jeho dílo.
In: JANEČKOVÁ, Marie et al. *Slovesné baroko ve střeoevropském prostoru*. Praha: ARSCI, 2010, s. 152–167. ISBN 978-80-7420-008-3.

NEWERKLA, Stefan Michael
Receptce pravopisu Jana Václava Póla jeho vídeňskými a vídeňskonovoměstskými současníky.
In: ČORNEJOVÁ, Michaela, Lucie RYCHNOVSKÁ a Jana ZEMANOVÁ, eds. *Dějiny českého pravopisu (do r. 1902) = History of Czech Orthography (up to 1902)*. Brno: Host; Masarykova univerzita, s. 360–375. ISBN 978-80-7294-508-5.

NEWERKLA, Stefan Michael
Über die Wichtigkeit historiologische Zugänge für die Sprachkontaktforschung.
VIEW[Z]: Vienna English working papers. 2010, roč. 19, č. 4, s. 36–51. (Zvláštní číslo: Historical linguistics in the modern philologies)

NEWERKLA, Stefan Michael
Dějiny vídeňské bohemistiky.
Vídeňské svobodné listy. 2010, roč. 65, č. 41/42 (říjen), s. 8, č. 43/44 (listopad), s. 6, č. 47/48 (prosinec), s. 8; 2011, roč. 66, č. 1/2 (leden), s. 6, č. 3/4 (leden), s. 10, č. 5/6 (únor), s. 4, č. 7/8 (únor), s. 10, č. 11/12 (březen), s. 8, č. 13/14 (duben), s. 8.

NEWERKLA, Stefan Michael
Slowakisch und Tschechisch – Distanz trotz Nähe. Norm und Kodifikation des Slowakischen in der Außensicht.
In: KUSSE, Holger et al., eds. *Tschechisch und Slowakisch: Nähe und Distanz. Beiträge zum 4. Bohemicum Dresdense 13.–14. November 2009*. München: Otto Sagner, 2011, s. 169–184. (Specimina philologiae Slavicae, 163) ISBN 978-3-86688-136-5.

NEWERKLA, Stefan Michael
Verborum sollemnium floribus conspergendo – *rosa, liliun, viola, impatiens balsamina atque paeonia*.
In: FÖRSTER, Josef et al., eds. *Musarum Socius: jinak též Malý Slavnospis, to jest malá knížka studií ku cti slovutného pana Dra Martina Svatoše, philomusa, znalce písemnictví českého & latinského doby pobělohorské, především pak spisků bratří Tovaryšstva Ježíšova, neboli jesuitů, rovněž historie*

doby novější etc. etc. Praha: Kabinet pro klasická studia, Filosofický ústav AV ČR, 2011, s. 61–70. ISBN 978-80-260-0542-1.

NEWERKLA, Stefan Michael

235 Jahre Bohemistik an der Universität Wien (in Erinnerung an den 200. Todestag von Josef Valentin Zlobický).

In: NEWERKLA, Stefan Michael, Hana SODEYFI a Jana VILLNOW-KOMÁRKOVÁ, eds. *Miscellanea Vindobonensia Bohemica*. Wien: Holzhausen, 2012, s. 13–24. (Bohemoslavica abscondita, 1) ISBN 978-3-9028-6800-8.

NEWERKLA, Stefan Michael

Čeština ve Vídni na konci 18. století.

In: ČMEJRKOVÁ, Světa, Jana HOFFMANNOVÁ a Jana KLÍMOVÁ, eds. *Čeština v pohledu synchronním a diachronním: stoleté kořeny Ústavu pro jazyk český*. Praha: Karolinum, 2012, s. 241–246. ISBN 978-80-246-2121-0.

NEWERKLA, Stefan Michael

Kontinuität und Wandel in der Minderheitensituation – Tschechisch in Wien bis 1775. In: WOLDT, Claudia, ed. *Tschechisch bis 1775 – historische Kontinuität oder Geschichte mit Sollbruchstellen? Beiträge zum 5. Bohemicum Dresdense, 12. November 2010*. München et al.:

Otto Sagner, 2012, s. 67–80. (Specimina philologiae Slavicae, 169) ISBN 978-3-86688-258-4.

NEWERKLA, Stefan Michael

Vestis mulierem reddit: (místo gratulace...).

In: NEJEDLÝ, Petr a Miloslava VAJDLOVÁ, eds. *Cesty slov*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 2012, s. 15–21. ISBN 978-80-86496-62-7.

NEWERKLA, Stefan Michael

Johann Nepomuk Aloys Hanke von Hankenstein und seine Überlegungen zu Notwendigkeit, Nützlichkeit und Vorzügen eines Bohemistiklehrstuhles in Wien. In: SYMANZIK, Bernhard, ed. *Miscellanea Slavica Monasteriensia: Gedenkschrift für Gerhard Birkfellner*. Berlin et al.: LIT Verlag, 2013, s. 363–376. ISBN 978-3-643-12348-0.

NEWERKLA, Stefan Michael

Linguistic Consequences of Slavic Migration to Vienna in the 19th and 20th Centuries.

In: MOSER, Michael a Maria POLINSKY, eds. *Slavic Languages in Migration*. Berlin et al.: LIT Verlag, 2013, s. 247–260. (Slavische Sprachgeschichte, 6) ISBN 978-3-643-90328-0.

NEWERKLA, Stefan Michael a Miroslav KUNŠTÁT

„Stálá konference českých a rakouských historiků ke společnému kulturnímu dědictví“ a její předchůdci.

In: STEHLÍK, Michal a Gerald M. SPRENGNAGEL, eds. *Kreiského éra v Rakousku a období normalizace v ČSSR*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2013, s. 9–29. ISBN 978-80-7308-480-6.

NEWERKLA, Stefan Michael
Vom Nachrichten einer Minderheit: Zuwanderer aus den böhmischen Ländern in Wien.
Wiener Slavistisches Jahrbuch. Neue Folge. 2013, sv. 1, s. 1–19.

NEWERKLA, Stefan Michael
Výuka češtiny v Rakousku v novém tisíciletí.
In: VACULA, Richard, ed. *Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka*. Praha: Filip Tomáš – Akropolis, 2013, s. 33–45. ISBN 978-80-7470-053-8.

NEWERKLA, Stefan Michael
Wenzelskult und Patrozinien als mittelalterliche Spuren böhmischen Einflusses in Deutschland und Österreich.
In: REINHART, Johannes, ed. *Hagiographia Slavica*. München: Otto Sagner, 2013, s. 157–170. (Wiener Slavistischer Almanach, Sonderband 82) ISBN 978-3-86688-401-4.

NEWERKLA, Stefan Michael
Dědictví Rakousko-Uherska v jazyce našich sousedů:

stopy češtiny ve vídeňské němčině.
Geografické rozhledy. 2014, roč. 23, č. 5, s. 5–7.

NEWERKLA, Stefan Michael
Grundfragen der Lehnwortforschung anhand slawischer Lehnbeziehungen zum Deutschen.
In: BOCK, Bettina a Maria KOZIANKA, eds. *Schleichers Erben: 200 Jahre Forschung zum Baltischen und Slawischen*. Hamburg: Baar, 2014, s. 65–78. (Studien zur historisch-vergleichenden Sprachwissenschaft, 6) ISBN 978-3-935536-72-1.

NEWERKLA, Stefan Michael
Ispol'zovanie jazykov v sisteme obrazovanija XIX veka v Bogemii. Liberal'naja jazykovaja politika Gabsburgov i eë posledstvija v gorode Plzen'.

In: *Aktualnye etnojazykovye i etnokulturnye problemy sovremennosti. Kniga I*. Serija: Studia philologica. Moskva – Sankt-Peterburg: Fond «Razvitija fundamentalnych lingvističeskich issledovanij», 2014, s. 337–363.

NEWERKLA, Stefan Michael
Maximilian Wenzel Schimek – Leben und Werk.
In: NEWERKLA, Stefan Michael, Václav PETRBOK a Taťána VYKYPĚLOVÁ. *Vorläufer der wissenschaftlichen Slawistik: Leben, Werk, Editionen*. Wien: Holzhausen, 2014, s. 11–47. (Bohemoslavica abscondita, 2) ISBN 978-3-902868-46-6.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Maximilianus Venceslaus Schimek.
Listy filologické. 2014, roč. 137, č. 1/2, s. 73–95.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Mehrsprachigkeit und lexikalische Konvergenz –
 Gemeinsame Konversationismen in den Sprachen
 der ehemaligen Habsburgermonarchie.
 In: CWANEK-FLOREK, Ewa a Karel ŠEBESTA,
 eds. *Deutsch und die Umgangssprachen der
 Habsburgermonarchie*. Wien: Polnische Akademie
 der Wissenschaften, Wissenschaftliches Zentrum
 in Wien, 2014, s. 11–27. (Symposien und Seminare
 am Wissenschaftlichen Zentrum der Polnischen
 Akademie der Wissenschaften in Wien, 11)
 ISBN 978-3-9503154-5-5.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Specific language contact phenomena in the
 Habsburg Empire and their possible utilization for
 teaching Czech as a foreign language in Austria.
 In: *Studie z aplikované lingvistiky = Studies in
 Applied Linguistics. Special issue: Teaching and
 learning foreign languages*. Praha: Filozofická fakulta
 Univerzity Karlovy, 2014, s. 18–38.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Jan Nepomuk Alois Hanke z Hankenštejna a jeho

úvahy o nutnosti, užitečnosti a přednostech
 bohemistické katedry ve Vídni.

In: FÖRSTER, Josef et al. *Historia litteraria v českých
 zemích od 17. do počátku 19. století*. Praha:
 Filosofia, 2015, s. 251–263. ISBN 978-80-7007-444-2.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Kernproblembereiche der Lehnwortforschung
 anhand von Beispielen aus dem Kontaktbereich
 Deutsch, Tschechisch und Slowakisch.
 In: KELIH, Emmerich, Jürgen FUCHSBAUER
 a Stefan Michael NEWERKLA, eds. *Lehnwörter
 im Slawischen: empirische und crosslinguistische
 Perspektiven*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2015,
 s. 47–69. (Sprach- und Kulturkontakte in Europas
 Mitte. Studien zur Slawistik und Germanistik, 6)
 ISBN 978-3-6316-5994-6.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Anniversarium Bohemicum: 240 Jahre Bohemistik
 an der Universität Wien.
Wiener Slavistisches Jahrbuch. Neue Folge. 2016,
 sv. 4, s. 264–268.

NEWERKLA, Stefan Michael
 Vídeňské počátky českého národního probuzení.
 In: CERMAN, Ivo, ed. *Habsburkové: 1740–1918:
 vznikání občanské společnosti*. Praha: Lidové noviny,
 2016, s. 109–124. ISBN 978-80-7422-483-6.

NEWERKLA, Stefan Michael

Čeština v Rakousku.

In: KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ, eds. *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2017, sv. 1, s. 260–265. ISBN 978-80-7422-481-2.

NEWERKLA, Stefan Michael

Germanismy v českém lexiku.

In: KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ, eds. *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2017, sv. 1, s. 584–588. ISBN 978-80-7422-481-2.

NEWERKLA, Stefan Michael

Institutionalisierter Fremdsprachenunterricht zwischen Aufklärung und Staatsräson.

Fremdsprachenlernen im Wien der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts.

In: EDER, Ulrike a Friederike KLIPPEL, eds. *Sprachenunterricht im Kontext gesellschaftlicher und politischer Ereignisse und Entwicklungen. Historische Vignetten*. Münster; New York: Waxmann, 2017, s. 39–54. (Münchener Arbeiten zur Fremdsprachenforschung, 36) ISBN 978-3-8309-3483-7.

NEWERKLA, Stefan Michael

Kontakte in Mitteleuropa am Beispiel Altösterreich.

In: MAURERER, Christoph, ed. *Mehrsprachigkeit in Mittel-, Ost- und Südosteuropa. Gewachsene*

historische Vielfalt oder belastendes Erbe. Beiträge zur 1. Jahrestagung des Forschungszentrums

Deutsch in Mittel-, Ost- und Südosteuropa, Regensburg, 2.–4. Oktober 2014. Regensburg: Verlag

Friedrich Pustet, 2017, s. 17–32. (Forschungen zur deutschen Sprache in Mittel-, Ost- und Südosteuropa FzDiMOS, 4) ISBN 978-3-7917-2859-9.

NEWERKLA, Stefan Michael

„Laut dieser Nota sollen die französische, wällische, spanische, und englische, die böhmische, pohlische und ungarische Sprache nach einer nützlichen und weniger umschweifenden Lehrart gebraucht werden können“ – Institutionalisiertes Fremdsprachenlehren und -lernen im Wien der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts.

In: APPEL, Joachim, Stefan JEUK a Jürgen MERTENS, eds. *Sprachen Lehren: 26. Kongress der Deutschen Gesellschaft für Fremdsprachenforschung in Ludwigsburg, 30. September 2015 – 3. Oktober 2015*. Baltmannsweiler: Schneider-Verlag Hohengehren, 2017, s. 95–104. (Beiträge zur Fremdsprachenforschung, 14) ISBN 978-3-8340-1721-5.

NEWERKLA, Stefan Michael

Pour féliciter... Von Festen und Glückwünschen im

Kulturtransfer zwischen West- und Ostmitteleuropa.
In: LĂZĂRESCU, Ioan a Doris SAVA, eds. *Konstanz und Variation: die deutsche Sprache in Mittel-, Ost- und Südosteuropa: Festschrift für Hermann Scheuringer*. Berlin: Wissenschaftlicher Verlag Berlin, 2017, s. 299–307. ISBN 978-3-96138-016-9.

NEWERKLA, Stefan Michael

Rakouské variety němčiny a čeština jako cizí jazyk.

In: NEKULA, Marek a Kateřina ŠICHOVÁ, eds. *Variety češtiny a čeština jako cizí jazyk*. Praha: Akropolis, 2017, s. 129–170. ISBN 978-80-7470-185-6.

NEWERKLA, Stefan Michael

Historical multilingualism in Bohemia during the 19th century: the liberalisation of the language policy and its effects on the situation in Plzeň's educational system.

In: KRETSCHMER, Anna et al., eds. *Mehrheiten – Minderheiten: Sprachlich-kulturelle Identitäten der Slavia im Wandel der Zeit*. Berlin et al.: Peter Lang, 2018, s. 213–228. (Philologica Slavica Vindobonensia, 4) ISBN 978-3-631-67103-0.

NEWERKLA, Stefan Michael

Der jesuitische Anteil am Wiener Beitrag zu den Anfängen der tschechischen nationalen Erneuerung in der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts.

In: ZAND, Gertraude a Stefan NEWERKLA, eds. *Jezuitská kultura v českých zemích = Jesuitische Kultur in den böhmischen Ländern*. Brno: Host, 2018, s. 349–378. ISBN 978-80-7577-698-3.

KIM, Agnes a Stefan Michael NEWERKLA

Das Paradox der Toleranz: sprachliche Nationalisierung des Mittelschulwesens in Böhmen und Mähren im langen 19. Jahrhundert.

In: *Jahrbuch des Bundesinstituts für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa. Band 26. Sprache*. München: De Gruyter Oldenbourg, 2018, s. 69–98. ISBN 978-3-11-056205-7.

NEWERKLA, Stefan Michael

Prof. em. Dr. Josef Vintř zum 80. Geburtstag.
Bulletin der deutschen Slavistik. 2018, roč. 24, s. 66–68.

NEWERKLA, Stefan Michael

Wie toleranzintendierte Sprachgesetze zur nationalen Segregation führten: die Aushöhlung des deutschen Schulwesens in Plzeň/Pilsen im langen 19. Jahrhundert.

In: PHILIPP, Hannes et al., eds. *Deutsch in Mittel-, Ost- und Südosteuropa. DiMOS-Füllhorn Nr. 3. Beiträge zur 3. Jahrestagung des Forschungszentrums Deutsch in Mittel-, Ost- und Südosteuropa (FZ DiMOS) vom 29. September – 01. Oktober 2016 in Regensburg*.

Regensburg: Open Access Schriftenreihe der Universitätsbibliothek Regensburg, 2018, s. 372–397. (Forschungen zur deutschen Sprache in Mittel-, Ost- und Südosteuropa, 6) ISBN 978-3-88246-389-7.

NEWERKLA, Stefan Michael
Bohemistische Rhapsodie zu Ehren des 80. Geburtstags von Josef Vintr.
Wiener slavistisches Jahrbuch. Neue Folge. 2019, sv. 7, s. 288–290.

NEWERKLA, Stefan Michael a Luboš VELEK
Vorwort.
In: PERZI, Niklas et al., eds. *Nachbarn: ein österreichisch-tschechisches Geschichtsbuch*. Weitra: Verlag Bibliothek der Provinz, 2019, s. 9–10. ISBN 978-3-99028-817-7.

LENZ, Alexandra N., Fabian FLEIßNER, Agnes KIM a Stefan Michael NEWERKLA
Give as a put verb in German: a case of German-Czech language contact?
Journal of Linguistic Geography. 2020, sv. 8, č. 2, s. 67–81.

NEWERKLA, Stefan Michael
Das irische Geschlecht O'Reilly und seine Verbindungen zu Österreich und Russland: von

Noahs Sohn Jafet bis zum russischen Nationaldichter Puškin. [Těž o vztazích k české šlechtě.]
In: GRKOVIĆ-MAJOR, Jasmina et al., eds. *Diachronie – Ethnos – Tradition: Studien zur slawischen Sprachgeschichte: Festgabe für Anna Kretschmer*. Brno: Tribun EU, 2020, s. 259–279. ISBN 978-80-263-1581-0.

NEWERKLA, Stefan Michael
Lebensdauer deutscher Lehnwörter im Tschechischen und Slowakischen: Verdrängung und Ersatz.
Rocznik Slawistyczny. 2020, roč. 69, s. 49–68.

NEWERKLA, Stefan Michael
Linguistic Areas in East-Central Europe as the Result of Pluridimensional, Polycentric Convergence Phenomena.
In: SZUCSICH, Luka, Agnes KIM a Uliana YAZHINOVA, eds. *Areal Convergence in Eastern Central European Languages and Beyond*. Berlin et al.: Peter Lang, 2020, s. 207–228. (Linguistik International, 44) ISBN 978-3-631-77011-5.

NEWERKLA, Stefan Michael
Mehrsprachigkeit und moderne Fremdsprachenausbildung in der ausgehenden Habsburgermonarchie am Beispiel der Schulbücher

eines Wladimir Hanaček.
In: SCHÖRG, Christine a Carmen SIPPL, eds. *Die Verführung zur Güte: Beiträge zur Pädagogik im 21. Jahrhundert. Festschrift für Erwin Rauscher*. Innsbruck; Wien: Studien-Verlag, 2020, s. 217–232. (Pädagogik für Niederösterreich, 8) ISBN 978-3-70654-967-7.

KUNŠTÁT, Miroslav a Stefan Michael NEWERKLA
Die 'Ständige Konferenz österreichischer und tschechischer Historiker zum gemeinsamen kulturellen Erbe' und ihre Vorläufer.
In: SPRENGNAGEL, Gerald M., Niklas PERZI a Michal STEHLÍK, eds. *Die Ära Kreisky in Österreich und die Normalisierungsperiode in der ČSSR: Politik und Kultur*. Wien: LIT-Verlag, 2020, s. 4–25. ISBN 978-3-6435-0411-1.

NEWERKLA, Stefan Michael
Význam literárního kánonu k utváření české národní identity: na příkladu českých středních škol v Plzni druhé poloviny 19. století.
In: ČECHOVÁ, Marie, David FRANTA a Martina SPĚVÁČKOVÁ, eds. *Utváření české národní identity do 19. století: literaturou a v literatuře, školou a ve škole*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2021, s. 208–219. ISBN 978-80-261-1063-7.

NEKULA, Marek a Stefan Michael NEWERKLA
Exploring methods in historical sociolinguistics: editorial.
Slovo a slovesnost. 2022, roč. 83, s. 245–250.

NEWERKLA, Stefan Michael
Reconstructing multilingualism in the Habsburg state: lessons learnt and implications for historical sociolinguistics.
Sociolinguistica. 2022, sv. 36, č. 1/2, s. 151–167.

NEWERKLA, Stefan Michael
Sprachen trennen und verbinden. Sprachliche und kulturelle Konvergenz in den linguistischen Arealen der ehemaligen Habsburgermonarchie.
In: MÜLLER-FUNK, Wolfgang, Jan, Jan BUDŇÁK, Tomáš POSPÍŠIL a Aleš URVÁLEK, eds. *30 Jahre Grenze und Nachbarschaft in Zentraleuropa: Literatur, Kultur und Geschichte*. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag, 2022, s. 75–98. (Kultur – Herrschaft – Differenz, 27) ISBN 978-3-7720-8723-3.

NEWERKLA, Stefan Michael
Rekonstrukce vícejazyčnosti a historických jazykových kontaktů v Rakousku a habsburské monarchii.
Český jazyk a literatura. 2022/23, roč. 73, č. 3, s. 105–110.

KUDĚLKA, Milan, Zdeněk ŠIMEČEK a Radoslav VEČERKA. *Česká slavistika v prvním období svého vývoje do počátku 60. let 19. století*. Praha: Historický ústav, 1995. ISBN 80-85268-41-8.

Wiener Slavistisches Jahrbuch. 1996, sv. 42, s. 253–256.

VEČERKA, Radoslav. *Die Anfänge der slavischen Sprachwissenschaft in den böhmischen Ländern*. Regensburg: S. Roderer, 1996. ISBN 3-89073-867-2.

Wiener Slavistisches Jahrbuch. 1996, sv. 42, s. 317.

NEBESKÁ, Iva. *Jazyk, norma, spisovnost*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-144-7.

Wiener Slavistisches Jahrbuch. 1997, sv. 43, s. 315–317.

STARÝ, Zdeněk. *Ve jménu funkce a intervence*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-033-5.

Wiener Slavistisches Jahrbuch. 1997, sv. 43, s. 312–315.

PLESKALOVÁ, Jana. *Tvoření nejstarších českých osobních jmen*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1878-X.

Wiener Slavistisches Jahrbuch. 1999, sv. 45, s. 324–326.

Příspěvky k dějinám slovakistiky na FF UK. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1998.

ISBN 80-85899-44-2.

Wiener Slavistisches Jahrbuch, 1999, sv. 45, s. 340–341.

BENEŠ, Josef. *Německá příjmení u Čechů. Sv. 1, 2*.

Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 1998.

ISBN 80-7044-212-3.

Wiener Slavistisches Jahrbuch. 2000, sv. 46, s. 339–340.

BENEDIKT z Nudožer, Vavřinec a Nancy Susan SMITH. *Grammaticae Bohemicae, ad leges naturalis methodi conformatae, et notis numerisque illustratae ac distinctae, libri duo*. Ostrava: Ostravská univerzita, 1999. ISBN 80-7042-532-6.

Wiener Slavistisches Jahrbuch. 2000, sv. 46, s. 315–318.

BOŽAN, Jan Josef. *Slavíček rájský*. Brno: Host, 1999.

ISBN 80-86055-75-2.

Wiener Slavistisches Jahrbuch. 2000, sv. 46, s. 337–338.

ČECHOVÁ, Marie et al. *Čeština – řeč a jazyk*. Praha:

ISV, 2000. ISBN 80-85866-57-9.

Wiener Slavistisches Jahrbuch. 2001, sv. 47, s. 317–318.

TROST, Klaus, ed. *Deutsch-tschechische Sprachbeziehungen*. Regensburg: S. Roderer, 2000. ISBN 3-89763-169-4.

Wiener Slavistisches Jahrbuch. 2001, sv. 47, s. 266–269.

ŠTEYER, Matěj Václav et al. *Žáček aneb výborně psaný způsob, jak se má dobře po česku psátí neb tisknouti*. Praha: Akropolis, 2001. ISBN 80-7034-012-3. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 2002, sv. 48, s. 296–298.

TANNER, Matěj. *Hora Olivetská*. Brno: Host; Ostrava: Ostravská univerzita, 2001. ISBN 80-7042-594-6. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 2002, sv. 48, s. 309–310.

KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-484-X. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 2003, sv. 49, s. 271–275.

KOSEK, Pavel. *Spojovací prostředky v češtině období baroka*. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2003. ISBN 80-7042-630-6. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 2003, sv. 49, s. 300–301.

MENZEL, Thomas a Gerd HENTSCHEL. *Wörterbuch der deutschen Lehnwörter im Teschener Dialekt des Polnischen*. Oldenburg: Bibliotheks- und Informationssystem der Univ. Oldenburg, 2003. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 2003, sv. 49, s. 275–282. ISBN 3-8142-0857-9.

Sociolingvistika a sociologie jazyka. *Sociologický časopis*. 2003, roč. 38, č. 4. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 2003, sv. 49, s. 298–299.

BRANDEIS, Marie. *Přišli jsme odjinud...: kniha rozhovorů s Čechy a Slováky v Rakousku = Wir kamen von Anderswo...: Interviewbuch mit Tschechen und Slowaken in Österreich*. Praha: KLP, 2003. ISBN 80-86791-00-9.

Klub – Kulturní měsíčník Čechů a Slováků v Rakousku. 2004, roč. 24, č. 7/8, s. 15–16.

MALURA, Jan a Pavel KOSEK. *Čistý plamen lásky: výbor z písní pobělohorských exulantů ze Slezska*. Brno: Host, 2004. ISBN 80-7294-116-X. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 2004, sv. 50, s. 311–313.

MAREŠ, Petr. *„Also: nazdar!“* Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0602-X. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 2004, sv. 50, s. 290–291.

NEKVAPIL, Jiří a Světlá ČMEJRKOVÁ, eds. *Languages and language communities in the Czech Republic*. Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 2003. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*, 2004, sv. 50, s. 284–286.

PAPSONOVÁ, Mária. *Das Magdeburger Recht und das Silleiner Rechtsbuch: Wörterbuch zur deutschsprachigen Vorlage des Landrechts (1378) und zu ihrer Übersetzung (1473)*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2003. *Österreichische Osthefte*. 2004, roč. 46, č. 4, s. 651–653.

ČERNÁ, Alena M. et al., eds. *Hvězdářství krále Jana*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 2004. ISBN 80-86496-16-3. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 2004, sv. 50, s. 310–311.

VYKYPĚL, Bohumil. *Studie k šlechtickým titulům v germánských, slovanských a baltických jazycích*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3377-0. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 2004, sv. 50, s. 295–297.

BRANDEIS, Marie. *Přišli jsme odjinud...: kniha rozhovorů s Čechy a Slováky v Rakousku = Wir kamen von Anderswo...: Interviewbuch mit Tschechen und Slowaken in Österreich*. Praha: KLP, 2003. ISBN 80-86791-00-9. *Mitteilungen für Lehrer slawischer Fremdsprachen*. 2005, roč. 89, s. 70–71.

ACHERBERG, Jörn. *Zur Vitalität slavischer Idiome in Deutschland*. München: Otto Sagner, 2005. ISBN 3-87690-934-1. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 2006, sv. 52, s. 303–304.

Analýza promluv a textů, analýza diskurzu. *Sociologický časopis*. 2006, roč. 42, č. 2, s. 263–469. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 2006, sv. 52, s. 306–307.

GAZDÍKOVÁ, Martina. *Die tschechischen Kontaktwörter in der slovakischen Sprachpraxis und in der Rezeption der zeitgenössischen Slovakistik*. Wien: Otto Sagner, 2005. ISBN 3-8769-0903-1. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 2006, sv. 52, s. 253–257.

HLADKÁ, Zdeňka et al. *Čeština v současné soukromé korespondenci*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3921-3. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 2006, sv. 52, s. 301–302.

HOŠNOVÁ, Eva. *Studie z vývoje novočeské syntaxe*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0858-8. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 2006, sv. 52, s. 304–305.

BERGERMAYER, Angela. *Glossar der Etyma der eingedeutschten Namen slavischer Herkunft in Niederösterreich*. Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften, 2005. ISBN 3-7001-3330-8. *Čeština doma a ve světě*. 2007, roč. 15, č. 1/2, s. 58–64.

HOFFMANNOVÁ, Jana a Olga MÜLLEROVÁ, eds. *Čeština v dialogu generací*. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1549-5. *Zeitschrift für Slavische Philologie*. 2007/2008, sv. 65, č. 2, s. 473–476.

- ALEXOVÁ, Jarmila. Vývoj českého barokního souvětí souřadného. Praha: ARSCI, 2009. ISBN 978-80-7420-004-5.
Wiener Slavistisches Jahrbuch. 2010, sv. 56, s. 261–262.
- BARTOŇ, Tomáš et al. *Statistiky češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2009. ISBN 978-80-7106-594-4.
Wiener Slavistisches Jahrbuch. 2010, sv. 56, s. 258–261.
- ČEJKA, Mirek a Helena KRMÍČKOVÁ, eds. *Dvě staročeská utrakvistická díla Jakoubka ze Strážbrny*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4843-0.
Wiener Slavistisches Jahrbuch. 2010, sv. 56, s. 264–265.
- JANEČKOVÁ, Marie. K jazyku českého baroka. Praha: ARSCI, 2009. ISBN 978-80-7420-003-8.
Wiener Slavistisches Jahrbuch. 2010, sv. 56, s. 256–258.
- NÁBĚLKOVÁ, Mira. Slovenčina a čeština v kontakte. Bratislava; Praha: VEDA, 2008. ISBN 978-80-224-1060-1.
Wiener Slavistisches Jahrbuch. 2010, sv. 56, s. 262–264.
- VOJTOVÁ, Jarmila. Slovník středomoravského nářečí horského typu. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4674-0.
Wiener Slavistisches Jahrbuch. 2010, sv. 56, s. 254–256.

- ŽAŽA, Stanislav. Latina a řečtina v slovní zásobě, gramatice a terminologii slovanských jazyků. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5138-6.
Sambucus VII.: práce z klasické filologie, latinské medievalistiky a neolatinistiky. Trnava: Trnavská univerzita, 2011, s. 208–210. ISBN 978-80-8082-487-7.
- ERNST, Josef. *Výuka češtiny a česká vojenská terminologie v rakouské armádě*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2013. ISBN 978-80-7278-599-5.
Klub – Kulturní měsíčník Čechů a Slováků v Rakousku. 2014, roč. 34, č. 1/2, s. 86–88.
- BLAHAK, Boris Martin. *Franz Kafkas Literatursprache: Deutsch im Kontext des Prager Multilingualismus*. Köln; Weimar; Wien: Böhlau, 2015. ISBN 978-3-412-22489-9.
- NEWERKLA, Stefan Michael. *Echos* [online]. 12. 12. 2016; Píše Stefan Newerkla (12. 12. 2016). In: BUDŇÁK, Jan et al. *Echos 2016*. Praha: Institut pro studium literatury, 2017, s. 63–65. ISBN 978-80-87899-65-6.
- BLÁHA, Ondřej et al. *Kenaanské glosy ve středověkých hebrejských rukopisech s vazbou na české země*. Praha: Academia, 2015. ISBN 978-80-200-2488-6.
Wiener Slavistisches Jahrbuch. Neue Folge. 2017, sv. 5, s. 291–294.

NEKULA, Marek. *Franz Kafka and his Prague context: studies in language and literature*. Prague: Charles University, 2016. ISBN 978-80-246-2935-3. *Bohemia: Zeitschrift für Geschichte und Kultur der böhmischen Länder*. 2017, sv. 57, č. 2, s. 496–499.

Překlady děl českých autorů

J. V. Pohl: překlad náboženské příručky = J. W. Pohl: Übersetzung einer religiösen Fibel. Přel. Stefan Michael Newerkla.
In: VINTR, Josef a Jana PLESKALOVÁ, eds. *Vídeňský podíl na počátcích českého národního obrození: J. V. Zlobický (1743–1810) a současníci: život, dílo, korespondence = Wiener Anteil an den Anfängen der tschechischen nationalen Erneuerung: J. V. Zlobický (1743–1810) und Zeitgenossen: Leben, Werk, Korrespondenz*. Praha: Academia, 2004, s. 249–254. ISBN 80-200-1183-8.

Rozhovory a ankety v českém tisku

Rozhovor s prof. Stefanem Michaellem Newerklou, profesorem Vídeňské univerzity (Universität Wien)

a s magistrou Lenkou Newerklovou, vyučující češtiny. Otázky kladla Alena Nováková. *Čeština doma a ve světě*. 2004, roč. 12, č. 3/4, s. 158–162.

NEWERKLA, Stefan Michael
Otázka pro... starší literatura? Odpověď v anketě; ptali se Libuše HECZKOVÁ, Josef VOJVODÍK a Jan WIENDL. *Slovo a smysl*. 2006, roč. 3, č. 5, s. 240–244.

NEWERKLA, Stefan Michael
Otázka pro... Anketa k perspektivám jidišistiky v České republice. Odpověď v anketě; ptali se Štěpán Balík et al. *Slovo a smysl*. 2021, roč. 18, č. 37, s. 124–125.

ŠEBESTA, Karel. Stefanovi Michaelu Newerklovi srdečně. *Český jazyk a literatura*. 2022/23, roč. 73, č. 3, s. 110–111.

Seznam citovaných periodik

Bohemia. ISSN 0523-8587.
 Bohemistyka. ISSN 1642-9893.
 Brücken: Germanisches Jahrbuch Tschechien-
 -Slowakei. ISSN 1803-456X.
 Brünner Hefte zu Deutsch als Fremdsprache.
 ISSN 1803-4411.
 Bulletin der deutschen Slavistik. ISSN 0949-3050.
 Canadian Slavonic Papers. ISSN 0008-8500.
 Cornova. ISSN 1804-6983.
 Časopis pro moderní filologii. ISSN 0008-8738.
 Český jazyk a literatura. ISSN 0009-0786.
 Čeština doma a ve světě. ISSN 1210-9339.
 Echos [online].
 Geografické rozhledy. ISSN 1210-3004.
 Germanistik. ISSN 0016-8912.
 Germanoslavica. ISSN 1210-9029.
 Jazykovedný časopis. ISSN 1338-4287.
 Journal of Linguistic Geography. ISSN 2049-7547.
 Journal of Slavic Linguistics. ISSN 1068-2090.
 Klub – Kulturní měsíčník Čechů a Slováků v Rakousku.
 Kritikon Litterarum. ISSN 1865-7249.
 Leksika i leksikografija.
 Listy filologické = Folia Philologica. ISSN 0024-4457.
 Mitteilungen für Lehrer slawischer Fremdsprachen.
 ISSN 0256-6761.
 Naše řeč. ISSN 0027-8203.
 Opera slavica. ISSN 1211-7676.

Österreichische Osthefte. ISSN 0029-9375.
 Rocznik Slawistyczny. ISSN 0080-3588.
 Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity:
 Linguistika brunensia: řada jazykovědná.
 ISSN 1803-7410.
 Slavia. ISSN 0037-6736.
 Slavia Centralis. ISSN 2385-8753.
 Slovenská reč. ISSN 0037-6981.
 Slovo a slovesnost. ISSN 0037-7031.
 Slovo a smysl. ISSN 1214-7915.
 Sociolinguistica. ISSN 0933-1883.
 Souvislosti. ISSN 0862-6928.
 Specimina philologiae Slavicae. ISSN 0170-1320.
 Stil. ISSN 1451-3145.
 Studia Germanica Gedanensia. ISSN 1230-0604.
 Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej.
 ISSN 0081-7090.
 Studie z aplikované lingvistiky. ISSN 1804-3240.
 Tribüne: Zeitschrift für Sprache und Schreibung.
 ISSN 1608-5884.
 Vídeňské svobodné listy.
 VIEW[Z]: Vienna English working papers.
 ISSN 2074-9856.
 Wiener Slawistischer Almanach. ISSN 0258-6835.
 Wiener Slavistisches Jahrbuch. ISSN 0084-0041.
 Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung.
 ISSN 0948-8294.
 Zeitschrift für Slavische Philologie. ISSN 0044-3492.
 Zeitschrift für Slawistik. ISSN 0044-3506.

Achterberg, Jörn 80
 Ajdukovič, Jovan (1968–) 40
 Alexová, Jarmila (1958–2011) 82
 Appel, Joachim (1953–) 69
 Averincev, Sergej Sergejevič (1937–2004) 56
 Balder, Angela 34
 Balík, Štěpán (1976–) 85
 Bartoň, Tomáš (1961–) 82
 Belobrovceva, Irina (1946–) 30
 Benedikt z Nudožer, Vavřinec (1555–1615) 77
 Beneš, Josef (1902–1984) 77
 Bergermayer, Angela 81
 Besters-Dilger, Juliane (1952–) 56, 59
 Birkfellner, Gerhard (1941–2011) 63
 Bláha, Ondřej (1979–) 83
 Blahak, Boris Martin (1970–) 83
 Bock, Bettina (1965–) 65
 Böckh, August (1785–1867) 26
 Bolavá, Anna (1981–) 33
 Božan, Jan Josef (1644–1716) 77
 Brandeis, Marie (1950–) 79, 80
 Bratuscheck, Ernst 26
 Budňák, Jan (1978–) 75, 83
 Burger, Hannelore (1946–) 39
 Cerman, Ivo (1976–) 67
 Corsten, Thomas 34
 Cwanek-Florek, Ewa (1971–) 66
 Čech, Pavel (1968–) 33
 Čechová, Marie (1937–) 74, 77
 Čejka, Mirek (1929–2017) 82
 Černá, Alena M. (1964–) 80
 Čmejrková, Světlá (1950–) 62, 79
 Čornejová, Michaela (1977–) 58, 60
 Čtvrtek, Václav (1911–1976) 32

Denemarková, Radka (1968–) 33
 Dobrovský, Josef (1753–1829) 48, 51
 Doleschal, Ursula (1963–) 58
 Dołowy-Rybińska, Nicole (1980–) 34
 Eder, Ulrike (1971–) 68
 Ernst, Josef (1955–) 50, 83
 Faerber, Gerda 21
 Fedoszov, Oleg (1958–) 57
 Fegert, Hermann 41
 Fleißner, Fabian (1989–) 72
 Förster, Josef (1971–) 61, 67
 Franta, David (1989–) 74
 Fuchsbauer, Jürgen (1977–) 43
 Gálik, Dušan 34
 Gazdíková, Martina 81
 Gladkova, Hana (1956–) 51
 Greenberg, Marc L. (1961–) 41
 Grkovič-Major, Jasmina (1959–) 44
 Hajdínová, Jana 41
 Hanaček, Wladimir 74
 Hanke z Hankenštejna, Jan Nepomuk Alois (1751–1806) 63, 66
 Heczková, Libuše (1967–) 23, 85, 95
 Heé, Veronika (1946–) 57
 Hentschel, Gerd (1953–) 78
 Hladká, Zdeňka (1958–) 18, 52, 81
 Hoffmann, Edgar (1957–2021) 58
 Hoffmannová, Jana (1950–) 62, 81
 Holý, Jiří (1953–) 46
 Holzschuster, Marta 21
 Hošnová, Eva (1951–) 81
 Hottiger, Christoph 23
 Jaklová, Alena (1951–) 59
 Janečková, Marie (1949–) 60, 82
 Jensen, Lotte 34
 Jeuk, Stefan (1962–) 69
 Kacetlová, Klára (1984–) 31
 Kafka, Franz (1883–1924) 83, 84

Karlík, Petr (1951–) 18, 52, 68, 78
 Karlíková, Helena (1957–) 40
 Kałny, Andrzej (1949–) 40, 57
 Keipert, Helmut (1941–) 42
 Kelih, Emmerich (1976–) 43, 67
 Kim, Agnes (1987–) 71–73
 Kiss, Katalin É. (1949–) 34
 Klímová, Jana (1988–) 62
 Klippel, Friederike (1949–) 68
 Klusmann, Rudolf (1846–1925) 26
 Knuchel, Daniel 23
 Kokin, A. M. 40
 Korina, Natalia Borisovna (1971–) 44
 Korotkich, Ů. G. 40
 Kořenský, Jan (1937–) 59
 Kosek, Pavel (1972–) 16, 58, 78, 79
 Koupil, Ondřej (1972–) 42
 Koziánka, Maria (1952–) 65
 Kreisky, Bruno (1911–1990) 74
 Kretschmer, Anna (1955–) 43, 44, 70, 73
 Krmíčková, Helena (1955–) 82
 Kudělka, Milan (1922–2005) 76
 Kunštát, Miroslav (1958–) 63, 74
 Kusse, Holger (1964–) 61
 Laakso, Johanna (1962–) 58
 Lazarescu, Ioan (1953–) 70
 Lednická, Karin (1969–) 33
 Lenz, Alexandra N. (1971–) 72
 Lotman, Jurij Michailovič (1922–1993) 30, 31
 Malura, Jan (1971–) 79
 Mareček, Zdeněk (1956–) 40
 Mareš, Petr (1954–) 39, 79
 Maurerer, Christoph 69
 Meier, Salomé 23
 Menzel, Thomas (1972–) 78
 Mertens, Jürgen (1961–) 69
 Mornštajnová, Alena (1963–) 33

Moser, Michael (1969–) 42, 52, 53, 63
 Müller-Funk, Wolfgang (1952–) 75
 Müllerová, Olga (1942–) 81
 Muysken, Pieter (1950–2021) 34
 Nábělková, Mira (1956–) 82
 Nebeská, Iva (1943–) 76
 Nejedlý, Petr (1953–) 54, 63
 Nekula, Marek (1965–) 40, 44, 68, 70, 75, 78, 84
 Nekvapil, Jiří (1953–) 79
 Neweklowsky, Gerhard (1941–) 43, 44, 54
 Newerkla, Stefan Michael (1972–) 5, 7, 10–34, 39–75, 83–85, 94
 Newerklová, Lenka (1966–) 85
 Paponová, Mária (1946–) 79
 Perzi, Niklas (1970–) 72, 74
 Petrbock, Václav (1972–) 39, 41, 48, 53, 65
 Philipp, Hannes 71
 Piirainen, Ilpo Tapani (1941–) 40
 Pleskalová, Jana (1949–) 17–19, 52, 56, 58, 68, 76, 78, 84
 Pohl, Johann Wenzel viz Pól, Jan Václav
 Pól, Jan Václav (1720–1790) 60
 Polinsky, Maria (1956–) 63
 Poljakov, Fedor Borisovič (1959–) 30, 42–45, 59
 Pospíšil, Ivo (1952–) 42, 48, 53, 53
 Pospíšil, Tomáš 75
 Povejšil, Jaromír (1931–2010) 40
 Prošek, Martin (1979–) 34
 Puškin, Aleksandr Sergejevič (1799–1837) 73
 Rauscher, Erwin (1950–) 74
 Reichel, Walter 17–19, 30
 Reindl, Donald 40
 Reinhart, Johannes (1951–) 54, 64
 Rejzek, Jiří (1964–) 40
 Reuther, Tilmann (1953–) 54
 Rychnovská, Lucie (1982–) 60
 Sartori, Paolo (1975–) 34
 Sava, Doris (1971–) 70
 Shanzer, Danuta (1956–) 34

Scheuringer, Hermann (1957-) 70
 Schimek, Maximilian viz Šimek, Maximilián Václav
 Schjerve, Rosita Rindler (1948–2013) 50
 Schmitt, Oliver Jens (1973-) 34, 42
 Schörg, Christine 74
 Schüller, Larissa 23
 Siatkowski, Janusz (1929-) 40
 Sippl, Carmen (1967-) 74
 Skwarska, Karolína (1973-) 51
 Smith, Nancy Susan 77
 Sodeyfi, Hana (1951-) 19, 20, 42, 62
 Spáčilová, Libuše (1956-) 40
 Spěváčková, Martina 74
 Sprengnagel, Gerald M. 64, 74
 Spurný, Atanáš Jan Blažej (1744–1816) 58
 Starý, Zdeněk (1949-) 76
 Stehlík, Michal (1976-) 64, 74
 Steinke, Klaus (1942-) 41
 Stich, Alexandr (1934–2003) 23–25
 Symanzik, Bernhard (1955-) 54, 63
 Svatoš, Martin (1951-) 61
 Szucsich, Luka (1968-) 73
 Šebesta, Karel (1948-) 66, 85
 Šichová, Kateřina (1974-) 70
 Šimeček, Zdeněk (1929–2019) 76
 Šimek, Maximilián Václav (1748–1798) 48, 53, 59, 60
 Šlosar, Dušan (1930–2020) 41
 Šteyer, Matěj Václav (1630–1692) 78
 Tanner, Matěj (1630–1692) 78
 Thomann, Vera 23
 Thomas, George 41
 Traupmann, Thomas 23
 Trost, Klaus (1934-) 77
 Tureček, Dalibor (1957-) 55
 Urválek, Aleš (1974-) 75
 Urválková, Zuzana (1972-) 55
 Vacula, Richard 64

Vajdlová, Miloslava (1966-) 54, 63
 Vavřínek, Vladimír (1930-) 51
 Večerka, Radoslav (1928–2017) 76
 Velek, Luboš (1974-) 72
 Villnow Komárková, Jana (1980-) 19, 42, 62
 Vintr, Josef (1938-) 17–21, 31, 36, 51, 52, 71, 72, 84
 Vojtová, Jarmila (1959-) 82
 Vojvodík, Josef (1964-) 23, 85
 Vykypěl, Bohumil (1973-) 80
 Vykypělová, Taťána (1973-) 41, 65
 Warmbrunn, Jürgen (1962-) 39
 Wiendl, Jan (1969-) 23, 85, 95
 Woldt, Claudia (1975-) 62
 Yazhinova, Uliana (1985-) 73
 Zand, Gertraude (1964-) 43, 46, 53, 71
 Zeman, Dalibor 41
 Zemanová, Jana (1979-) 60
 Zlobický, Josef Valentin (1743–1810) 17–19, 30, 31, 33, 43,
 52, 62, 84
 Žaža, Stanislav (1929–2018) 39, 83
 Žele, Andreja 34

Laureáti

- 1993 Susanna Roth
 1994 Eva Anderson
 1995 Karin Mossdal
 1997 Vašo Draganov Rakovskij
 1998 Oleg Michajlovič Malevič
 Viktoria Aleksandrovna Kamenskaja
 1999 Christa Rothmeier
 2000 Jean Grosu
 2001 Ewald Osers
 2002 Aero Balk
 2003 Leszek Engelking
 2004 Reiner Kunze
 2005 István Vörös
 2006 Margarita Kyurchieva
 2007 Eckhard Thiele
 2008 Edgar de Bruin
 2009 Tat Tu Duong
 2010 Anželina Penčeva
 2011 Andrzej Czcibor-Piotrowski
 2017 Urs Heftrich
 2018 Robert Burton Pynsent
 2019 Annalisa Cosentino
 2020 Xavier Galmiche
 2021 Dorota Dobrew
 2022 Alessandro Catalano
 2023 Stefan Michael Newerkla

Členové poroty ceny**Premia Bohemica v roce 2023**

- prof. PhDr. Petr A. Bílek, CSc. (Ústav české literatury
a komparatistiky FF UK)
 doc. PhDr. Zbyněk Fišer, Ph.D. (Ústav české literatury
FF MU)
 PaedDr. Ivo Harák, Ph.D. (Obec spisovatelů)
 doc. Mgr. Libuše Heczková, Ph.D. (Ústav české
literatury a komparatistiky FF UK)
 Mgr. Jiří Hrabal, Ph.D. (Katedra bohemistiky FF UP)
 prof. PaedDr. Vladimír Papoušek, CSc. (Ústav bohemis-
tiky FF JČU)
 prof. PhDr. Jiří Pelán, Ph.D. (Ústav románských studií
FF UK)
 Dr. Christa Rothmeier (Universität Wien)
 István Vörös, Ph.D. (Pázmány Péter KatolikusEgyetem)

V edici Premia Bohemica vyšlo*Urs Heftrich.*

Brno 2018. ISBN 978-80-7051-244-9.

Annalisa Cosentino.

Brno 2020. ISBN 978-80-7051-290-6.

Xavier Galmiche.

Brno 2020. ISBN 978-80-7051-292-0.

Dorota Dobrew.

Brno 2021. ISBN 978-80-7051-308-8.

Alessandro Catalano.

Brno 2022. ISBN 978-80-7051-324-8.

Stefan Michael Newerkla.

Brno 2023. ISBN 978-80-7051-340-8.

Obsah

Premia Bohemica	5
Stefan Michael Newerkla (profesní životopis)	7
Laudatio pro Stefana Michaela Newerklu	9
Česká literatura a její nenahraditelná role v kontextu širšího pojetí české filologie jako základu zahraniční bohemistiky	17
Bohemika v tvorbě Stefana Michaela Newerkly	38
Seznam citovaných periodik	86
Jmenný rejstřík	88
Laureáti	94
Členové poroty ceny Premia Bohemica v roce 2023	95
V edici Premia Bohemica vyšlo	96

Stefan Michael Newerkla

Autoři textů Univ.-Prof. Mag. Dr. Stefan Michael Newerkla,
prof. Mgr. Pavel Kosek, Ph.D. a prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.

Redakce Eva Čechová

Jazyková korektura Lenka Pražáková

Bibliografie doc. PhDr. Jaromír Kubíček, CSc.

za spolupráce s autorem

Obálka a grafická úprava Lucie a Ivan Mrázovi

Vydala Moravská zemská knihovna v Brně,

Kounicova 65a, 601 87 Brno, 2023

Tisk Powerprint s. r. o.

ISBN 978-80-7051-340-8

www.mzk.cz